ئیسلام و سیاسەت

نڤیسان
دکتور ئیسماعیل عەلی سگێری

پـــەرتـــــــۆك: ئیسلام و سیاسەت

ڤیسین: دکتور ئیسماعیل عەلی سگێری

ژمارا سپاردنێ: (2653) سالا (2011)ێ

چاپا ئێكێ: 2011

بسم الله الرحمن الرحيم

پێشگۆتن

هەمی پەسن و سوپاسی بۆ خودێ بن، ئەم پەسن و سوپاسیا وی دکەین و هاریکاریێ ژێ دخوازین و داخوازا لێبۆرین و گونەه ژێبرنێ ژێ دکەین و ئەم خۆ ب خودێ دپارێزین ژ خرابییێت خۆ و ژ خرابە کریارێت خۆ، یێ خودێ راستەرێکەت کەس نینە وی سەردا ببەت و یێ سەردا بر کەس نینە وی راستەرێ بکەت، ئەز شەهدە ددەم کو ب راستی چو پەرستی یێت راست و دورست نینن خودێ نەبیت، و یێ بێ شریك و بێ هەڤالە، و موحەممەد بەندەیێ ویە و پێغەمبەرێ ویە، سلاڤ و سەلەوات ل سەر وی و مالا وی بن، و هۆگرێت وی و هەرکەسێ باش رێکا وان بگریت هەتا رۆژا دویماهیێ.

پشتی ڤێ:

ب راستی ئەڤ نامیلکە د بناغەیێ خۆدا بەرسڤەکە ل سەر چەندین پسیاران ئەوێت هاتینە بەرنامێ پسیار و بەرسڤ هەر ژ سالا (1995 ـ 2003) ز، هەر جار من ب کورتی بەرسڤ ل سەر ڤێ پسیارێ ددا (ئەرێ ئیسلام و سیاسەتێ چ پەیوندی

دگـەلێك هەیـە، و زاراڤـێ پـارت و حـزب چ هەلـسەنگاندن د ئیسلامێدا هەیە)، هـەتا جارەکێ پـسیارەکا کارتێکـەر ژ کۆمـەکا گەنجێت دلسۆز و ئیسلامخواز و ئیسلام پـەروەر گەهـشتیە مـە و ژ مە خواستی ئەم ب درێژی بەرسڤا وان بـدەین چونکی ئـەو د بانگهلـدێریا خـۆدا بـەرهنگاری ڤـێ ئاسـتەنگێ دبـن و گەلـەك موسـلمان وی هەلویـستی ژ حـزب و سیاسـەتێ دگـرن ئـەوێ بەرهنگار و نەحەزەێت ئیـسلامێ مفـای بـۆ خـۆ ژێ دبیـنن، ڤـێ پـسیارێ ئـەز پالـدام ب درێـژی بەرسـڤێ ل سـەر پـسیارا سـەری بـدەم پاشـی پێـشنیار هاتـەکرن ئـەڤ بەرسـڤە ببیتـە نامیلکـەکا خۆسـەر دا پـتر مفا ژێ بێتـە وەرگـرتن، هەژیـە بێـژم مفایـەکێ سـەرەکی د بەرهـەڤکرنا ڤـێ پـسیارێدا ژ زانـایێ ناڤـدار و مـەزن (یووسف قەرزاوی) هاتیە وەرگرتن.

دویماهیێ ئەز ژ خودایێ مەزن و ب هێز و ب بـاش ناڤێت وی و ب سالۆخەتێت وی یێت بلند دخوازم ڤی کاری سپەهی بـۆ خـۆ وەرگریت، و خێرێ د ژیانا مندا و پشتی مرنا من ژی ژێ بدەتـە من و دایبابێت من و کەس و کارێت من، و خێرێ بدەتە وی یێ بخوینیت، یان چاپ بکەت، یان هاریکارێ بـەلاڤکرنا وێ بیـت، ب

راستی یێ پاك و پاقژ ژ هەمی كێماسیان خودانێ هندێیە و ڤێ دشێت ژی، و سلاڤ و سەلەوات ل پێغەمبەرێ مە بن موحەممەدی و مالا وی و هۆگرێت وی و هەركەسێ باش رێكا وان بگریت هەتا رۆژا دویماهیێ.

دكتور ئیسماعیل عەلی سگێری

9/ رەجەب/1432مش

11/ 6/ 2011ز

پ/ سەیدا ئەم کۆمەکا گەنجێت دلسۆزین بۆ دینێ خۆ، ئەم حەز دکەین دینێ راست و دورست بۆ خەلکی دیارەکین و بەرێ وان بدەینە دینێ پاك و پاقژ و سپەهی، ئەو دینێ هەمی وەکهەڤی و دادوەری و بێ فەرق و جوداهی، یێ رزگارکەر بۆ تاك و کۆمان کو ئێك و دوو بپەرێسن یان ئێکی بیننە رێزا خودێ، ڤێجا بەرژەوەند بن یان هەر تشتێ دی، بەلێ ب ساناهی ڤێ ئاخفتنێ ل پێشیا مە ددانن: ئەڤا هوین بۆ گازی دکەن ئیسلاما سیاسیە و ئەڤە نەیا دورستە، ئیسلام و سیاسەت ژێك جودانە و نابیت هوین تێکەلێك کەن، ب ڤێ چەندێ دا بەرەڤن و ئاخفتنا مە نەوەرگرن و ب بەرپرسیا خۆ نەرابن و هەست پێ نەکەن د راستا ئیسلامێدا، ڤێجا هیڤیا مە ئەوە سەیدا تو پیچەکێ ب درێژی بۆ مە ل سەر ئیسلام و سیاسەتێ باخڤی، کا چ پەیوەندی دگەلێك هەیە، و کا ئەو د ڤێ گۆتنا خۆدا راستن: دڤێت ئیسلام و سیاسەت ژێك دویربن، چونکی ئیسلام ژ هندێ پاقژترە تێکەلی سیاسەتێ ببیت، وان دڤێت ئیسلام بەس رۆژی و نڤێژ بیت و مایێ خۆ د چو تشتێ دی نەکەت، هەکە بەحسێ تشتەکێ دی هاتە کرن ئەڤە هنگی بوو سیاسەت، و ئەڤە نەیا دورستە، کا تو چ دبێژی؟ بەلێ هیڤی دکەین ب درێژی بەرسڤا مە بدەی دا چو هێجەت بۆ ڤان رەنگە مرۆڤان نەمینیت ژ راستیێ برەڤن و ب ئەرك و واجبێ خۆ د راستا ئیسلامێدا نەرابن.

ب/ دەستپێکێ دوعا سەرفەرازى و سەرکەفتنێ بۆ ڤان گەنجان ژ خودێ دکەم، و هیڤیدارم بەردەوام بن و بزانن مادەم وان رێکا حەقیێ گرتیە تشتەکێ سروشتیە بەرهنگارى نەخۆشیا بن، چ ب گۆتن چ ب کریار، بەلێ پێدڤیە بێنا خۆ فرەکەن و بێن تەنگ نەبن و بزانن ئەرکێ وان بەس رۆنکرن و گەهاندن و گازیکرنە، و ئەنجام و دویڤهاتن کارێ خودێیە نە کارێ مەیە، و نە مەسئوولیەت و بەرپرسیاریا مەیە، پاشى دێ بێژین ب راستى گەلەک کەس و گەلەک مرۆڤ ئەڤرۆ هندە زاراڤان ب کار دئینن تایبەت زاراڤێ ئیسلاما سیاسى یان دێ بێژن ئیسلام یا کریە سیاسەت و دین یێ کریە سیاسەت. بەراهیکێ دڤێت بزانبن کا ئەڤە کینە ڤان ئاخفتنان دبێژن و ڤەدجوین، و کا مەرەم و مەخسەدێت وان چنە، و وان چ ئارمانج هەیە، هەکە ئەم خودانێت ڤان ئاخفتنان بهەژمێرین و سنوردار بکەین دێ بینین ئێک ژ چاران:

ئێک: یان یێ نەزانە و چو ژ ئیسلامێ نوزانیت، و سەروبەر و راستیا ئیسلامێ نوزانیت، نە چو ژ بیروباوەرێت ئیسلامێ دزانیت، نە چو ژ تەشریعات و فەرمان و ئەحکامێت ئیسلامێ دزانیت، نە چو ژ تەڤگریا ئیسلامێ دزانیت. نوزانیت ئیسلام پرۆگرام و مەنهەجێ ژیانێیە، نوزانیت ئیسلامێ پەیوندى یا ب مرۆڤیڤە هەى

دەمێ دبیت هەتا دسپێرنە ئاخێ و گۆردکەن، نوزانیت ئیسلام پەیامەکا تەکویز و کاملە هەمی پشك و جزئیاتێت ژیانێ دگریت و حوکم و فەرمانا خۆ ل سەر یا هەی چ ب دورستی چ ب نەدورستی، لەوا ڤێ ئاخفتنێ دبێژیت ئەڤی چ مەبەست و مەرەم و مەخسەدێت خراب دبیت نەبن و دبیت مرۆڤەکێ دلسۆز بیت و ژ دەف خۆ باشیێ دکەت، ئەڤ بەرسڤە باراپتر بۆ ڤی مرۆڤیە، بەلکی ل خۆ بزڤریت پشتی بۆ وی راستی ئاشکرا و دیار دبیت، و نابیت پشتی ئاشکرابوون و رۆنبوونا راستیێ ئەو وەکی خۆ بمینیت، دڤێت بزڤریتەڤە حەقیێ، و وی چو هێجەت دەف خودێ نابن پشتی حەقی بۆ دهەلێت و وەکی رۆژا ل نیڤا ئەسمانی ئەو وەکی خۆ بمینیت، بلا باش بزانیت نەزانی رۆژا قیامەتێ بەرەڤانیێ ژ وی ناکەت.

دوو: یێ دویێ دژی ئیسلامێیە، و نەیارێ ئیسلامێیە، ئیسلامێ رێباز و یاسا و شەریعەت قەبویل ناکەت و ناوەرگریت، و رەفزا ئیسلامێ سەروبن دکەت. و باراپتر ئەڤ تێکڤەدانە و ئەڤ هەلئێخستنە ژ ڤان چێ دبیت، و مەرەما وان ژی یا ئاشکرایە، و نەیا بەرزەیە، هەلبەت سەر مرۆڤێ ب ئاقل و تێگەهشتی، بەلێ دبێژن دڤێت ئیسلام یا پاقژ بیت و تێکەلی سیاسەتێ نەبیت، نە ژ بەر کو

هند خەمخۆر و دلسۆزێت ئیسلامێنه، نەء و نە کو وی دڤێت ئیسلامێ پاقژ بهێلیت و ژ سیاسەتێ بپارێزیت نەء، بەلێ وی دڤێت خەلکی نەخاسمە ئەوێت سادە و نەشارەزا د دینێ خۆدا، ژ دینی برەڤینن و گوهداریا گازیا بانگهەلدێرا نەکەن، و ئیسلاما راست و دورست و تەڤگر بۆ ژیانێ هەمیێ نەگرن، و وان بەردەوام بهێلنە د بازنێ دەستنڤێژ شویشتنێدا و ژێ نەدەرکەڤین.

سێ: یێ سیێ مرۆڤەکێ چاڤلێکەرە چاڤ ل نەیارێت ڤی دینی دکەت، دەنگێ شکەفتێیە، چاڤ ل هەڤرکێت ڤی دینی دکەت، بێی بزانیت ئەڤە زێدە یا خەلەتە، و نەحەڤیەکا مەزنە د راستا دینێ خودێدا دکەت، بەس دا پارێزیێ ل جهێ خۆ بکەت و دا بەرژەوەندیێت وی ژ دەستێت وی نەچن، و ئەڤ رەنگە مرۆڤە راستە ب ناسنامێ موسلمانە، و دبیت یێ نڤێژکەر ژی بیت، بەلێ دینێ وی و خەما وی مەسلەحەت و بەرژەوەندی و هەوجەییا ویە، و ئیسلام نەخەما ویە، و لیستا خەمخوارنێت وی ئیسلام هەر تێدا نینە، و هەکە تێدا ژی بیت یا دویماهییێیە، ئەو ژی ب مەرجەکی نەکەڤیتە بەرامبەر بەرژەوەندیێت وی یێت تایبەت، وەکی مە بەری نوکە دیارەکری، دبیت ئەڤە یێ نڤێژکەر ژی بیت، بەلێ بەرژەوەندا وی ڤی کاری دخوازیت ئەو ژی ڤێ ئاخفتێ بێژیت و ڤەگێریت، دا خۆ و جهێ خۆ بنەجهکەت و بەرژەوەندیێت وی ژ دەستێت وی نەچن.

چار: یێ چارێ خۆ موسلمان و خەمخۆر و دلسۆز و شارەزا دبینیت، و خۆ دویف چۆیێت پێشییێت راستکار دبینیت، و ڤی کاری ب ناڤێ دینی دکەت، و دهاڤێتە هەر بزاڤەکا ئیسلامخواز ب رێکێت هەچەرخ و سەردەم، ئەڤ مرۆڤە هەرچەندە هەکە یێ دلسۆز ژی بیت، بەلێ ب راستی تێگەهشتنا وی یا لاواز و کێمە، و ل چەرخ و دەمێ خۆ ناژیت، و جوداهیێ د ناڤبەرا ئارمانج و رێکێت وان ناکەت، و نوزانیت رێك یا گوهۆرە، و ئارمانج کو ئیسلامە نەیا گوهۆرە، و دڤێت ئەم چەرخ و دەمێ خۆ بزانین و بنیاسین، و بزانین هەکە مە بڤێت بگەهینە حاکمیەتا ئیسلامێ، و ئیسلامێ بکەینە رێباز و مەنهەج و یاسا، دڤێت ئەم رێکێت سەردەم و دورست بگرین، و رەق نەراوستین و بێژین: ئەڤ رێکە یا نویە، بیدعەیە و نەیا دورستە، چونکی دبیت رێك هەتا رۆژا قیامەتێ بەردەوام د گوهۆرینێدا بن، ب راستی ئەڤ هەلویستە نە یێ دورستە دگەل روح و جانێ ئیسلامێ ناگونجیت.

پێدڤیە ئەم بزانین نەیار و هەڤرکێت ڤی دینی گەلەك زاراڤ بۆ مە یێت بەرهەڤکرین، و د ناڤ مەدا یێت بەلاڤکرین، و ئەم ژی د ناڤ خۆدا دبێژین و ڤەدگێرین، و ئەم نوزانین کانێ ئەڤە بۆ چ هاتینە چێکرن و بەلاڤکرن، وان دڤێت خەلکی ژ دینێ وان بدەنە پاش، و

خەلكی ژ ئیسلامێ بدەنە پاش، نەشێن راست و راست باڤێژنە ئیسلامێ، چونكی دزانن جڤاك یێ موسلمانە و ڤێ قەبویل ناكەت، ڤێجا ب مەبەستا دانەپاشا خەلكی ژ ئیسلامێ هندە زاراڤ و ئیدیەمان ب كار دئینن وەكی (ئوسولیە) (ئیرهاب) (تەشەدود) (ئیسلاما سیاسی)، ب راستی ئەڤ كارە نەخشەكە ژ نەیار و هەڤركێت ئیسلامێ، مەرەم ژێ ژێكجوداكرن و ژێكڤەكرنا موسلمانایە، مەرەم ژێ ئێكەتیا موسلمانان نەهێلن و پارچە پارچە بكەن، مەرەم ژێ موسلمان نەبنە ئێك، نە بەس ل سەر ئاستێ گشتی، بەلكی حەتا ل سەر ئاستێ تاخ و باژێرێ بچویك ژی، لەوا رۆژ بۆ رۆژێ زاراڤێت ئنتیكە و عەجیب دەردكەڤن و دێ بینین، دێ بینی ئیسلاما موتەفەتح وعەسری، و ئیسلاما ئەفریقی و ئیسلاما عەرەبی، و ئیسلاما كوردی، بەلكی هێژ وێڤەتر ئیسلاما شۆرەشگێری، و ئیسلاما كەڤنار، و ئیسلاما رادیكالی، و ئیسلاما یەمینی، و ئیسلاما یەساری، و ئەم نوزانین سوبەهی كا دێ چ ژ وژدانا ڤان مرۆڤان بۆ مە دەركەڤیت. ئەڤ پارچە پارچەكرنە و ئەڤ زاراڤە هەمی نە د مەقبولن و دەڤ مە هەمی د مەرفوزن چونكی ئیسلام ئێكە، و ئەو ئیسلامە یا سەحابیان و هۆگرێت پێغەمبەری (سلاڤ لێ بن) ب ئەمانەت و بێ كێم و كاسی و سپەهی گەهاندیە مە.

فــەرە ئــەڤرۆ ئــەم زاراڤــێ سیاســەت بــاش شــرۆڤەکەین و رە و رویشالێت وی دیارکەین، دا بزانین چ پەیوەندی د ناڤبەرا ڤی زاراڤی و ئیسلامێدا هەیە؟ و ئەوێت دبێژن: دڤێت ئیسلامێ پاقژ رابگری و ژ بازنێ دەستڤێژ شویشتنێ نەدەرێخی، هەکە تو دەرکەفتی و تە بەحسێ حوکمرانیا ئیسلامێ کر و تە ڤیا ئیسلام حاکم بیت، ئەڤە تە ئیسلام ژ پاقژیا وی دەرێخست، چونکی تە تێکەلی سیاسەتێ کر، کا ڤێ ئاخفتنێ چەند پشك و بار ژ راستیێ هەنە؟! ب راستی زاراڤێ سایسەت یان ئەڤ پەیڤە پەیڤەکا مەزلوم و ستەم لێکریە، و گەلەك کەس ب رەشی ددەنە نیاسین، بێی کو بناغە و بنەتارێ وێ د ئەزمانیدا بزانن و کا بۆ چ دئێتە ب کارئینان و چ رامانان ب خۆڤە دگریت، سیاسەت د عەرەبییێدا ژ ساسە و ژ سێ پیتان (س، ا، س) هاتیە وەرگرتن، و ب هەمی ئاوایاڤە ژ رامانا رێبەری و رێڤەبرن و چاڤدێری و تەدبیرێ نادەرکەڤیت، و هەکە مە گۆت: ب سیاسەت هندە مرۆڤان رابوو رامانا وێ ئەوە بەرهەڤی بۆ کر و ب رێبەریا وان رابوو و چاڤدێریا وان کر، ژ ڤێرێ دهێتە زانین سیاسەت ژێدەرە، و رامان ژێ ئەڤەیە: چاکخستن و چاکخوازیا خەلکیە، ب ئاراستەکرنا وان بۆ رێکا وان دنیایێ و ئاخرەتێ رزگارکەت، یان هونەرێ حوکمرانی و رێڤەبرنا کاروبارێت

دەولەتێیە، پێت ناڤخۆیی و دەرڤەیی، هەروەکی دبێژن ئەڤە هونەرێ نڤێسینێیە، و ئەڤە هونەرێ گۆتارڤانییێیە، هۆسا سیاسەت ژی هونەرەکە ژ هونەرێت حوکمدارییێ و رێڤەبەریا کاروبارێت دەولەتێ، ئبن قەییم خودێ ژێ رازی ژ ئەبی ئەوفا ڤەدگوهێزیت، دبێژیت: سیاسەت ئەو کارە ئەوێ مرۆڤ پێ پتر نێزیکی چاکیێ دبیت، و ژ خرابی و گەندەلیێ دویر دکەڤیت. دیسا ئبن قەییم خودێ ژێ رازی دبێژیت: سیاسەتا دادپەروەر دگەل یا شەریعەت دبێژیت نە یا جودایە، بەلکی سیاسەت پارچەکە ژ پارچێت ئیسلامێ.. و ئەم دبێژین سیاسەت چونکی هۆسا د ناڤ خەلکیدا یا بەلاڤە هەکە ئەو ب خۆ د بنەکۆکا خۆدا ئیسلامە، هەکە ئەڤە نەبیت ئەم ژێك جودا ناکەین، چونکی سیاسەتا عادل و دادپەروەر ئیسلامە، و ئیسلام سیاسەتا عادل و دادپەروەرە، چونکی هەردوو ئێکن، زانایێت مە خەمەکا مەزن یا دایە سیاسەتێ، و هەر ژبەر هندێ ژی زانایێ ناڤدار غەزالی دبێژیت: دنیا جنیکا ئاخرەتێیە، و د بنیرا دین بێ دنیا ناچیتە سەری، و دین و دنیا هەڤالجێمکن، و دین بنیاتە، و دەسهەلات زێرەڤانیا ڤی بنیاتی دکەت، و تشتێ بنیات بۆ نەبیت پێ هەرفتیە، و دویماهیا وی هەر نەمانە، و تشتێ زێرەڤان بۆ نەبیت دێ بەرزەبیت، ڤێجا چاوا دینی پەیوەندی ب سیاسەتێڤە

نینه، باشه هەکه دین و دنیا هەڤالجێمك بن چاوا دێ سیاسەت کو رێڤەبرنا دنیایێیه دێ ژێ هێته جوداکرن، و ئەمرێ مه یێ هاتیه کرن کا چاوا ئەم خەما ئاخرەتا خۆ دخۆین، هەروەسا خەما دنیا خۆ ژی بخۆین، و کا ئەم چ بۆ ئاخرەتا خۆ دخوازین هەر وی تشتی بۆ دنیا خۆ ژی بخوازین، خودایێ مەزن پەسنا مرۆڤێ دورست د قورئانا خۆ یا پیرۆزدا دکەت دبێژیت مروڤێ تێگەهشتی ئەوە یێ بێژیت: ﴿رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ﴾ ئانکو: یا خودێ د دنیایێدا باشی و خۆشیێ بدە مە و ئاخرەتێ ژی باشی و خۆشیێ بدە مە و مە ژ ئاگرێ جەهنەمێ بپارێزە. ئەڤ ئایەتە بەرێ مە ددەتە هندێ ئەم هەر تشتێ بۆ ئاخرەتا خۆ بخوازین هەر وی تشتی بۆ دنیا خۆ ژی بخوازین، هەر تشتێ باش بیت چ سیستەمێ حوکمرانیێ بیت، یان سیستەمێ راگەهاندنێ بیت، یان یێ ئابۆری بیت، یان هەر تشتەکێ دی پەیوەندی ب مەڤە هەبیت.

ڤێرێ دهێته زانین و ئاشکرا دبیت دەمێ ئەم دبێژین: ﴿رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً﴾ داخوازا کاکلکا سیاسەتێ دگریت، هەر ژبەر هندێ ژی زانایێت مە ب ڤی رەنگی پێناسا سەروەری و خەلیفاتیێ دکەن دبێژن: خیلافەت و سەروەری بریکاری و وەکیلاتیا گشتیه شوینا

خــودانێ شــەریعەتی کــو پێغەمبــەرێ خودێیــە (ســلاڤ لێ بــن) د زێرەڤانیا دینیدا و پێ رێڤەبرنا دنیاییێیە.

ل ڤێــرێ دیاردبیــت ســەرووەری زێرەڤانیــا دینیــە، و پــێ رێڤــەبرنا دنیاییێیە، ڤێجا پشتی ڤێ دڤێت ئەم بـزانین و ئاشـکراکەین و ئاشـکرا بێژین ئیسلاما راست و دورسـت ئـەو ئیـسلاما خودێ مـەزن بـۆ مـە هنـارتی و کریـە شـەریعەت، ب چـو رەنگـان ئـەو و سیاسـەت ژێـك ناهێنە جوداکرن، و هەکە هات و وەختـەکی ژێك هاتنـە جـوداکرن، وی دەمی ئەو نەئیسلامە، دبیت دینەکێ دی بیت، بەلێ ئیسلام بیت نە، بۆچی؟ ژبەر دوو ئەگەران:

ئەگەرێ ئێکێ: ئیـسلامێ هەلویـستەکێ رۆن و ئاشـکرا و فـەرمان و حوکمێ خۆ دیسا یێ رۆن و ئاشکرا د راسـتا هنـدە کاروبارانـدا هـەی، ئــەڤرۆ ئــەو کاروبــار ژ کاکلکــا سیاســەتێنە ژ تیقلــێ وێ دهێنــە هـەژمارتن، بـەلێ ئیـسلام نـە بیروباوەرێـت لاهووتینـە و نـە ب تنـێ بەس هندە پەرستن و رێ و رەسمـن، و نەبـەس پەیوەنـدیا مرۆڤانـە دگەل خودایێ وان و شۆل ب دنیا وان نینـە، نـەخێر، بـەلکی ئیـسلام پرۆگـرام و مەنهـەج و سیـستەمێ هـەمی ژیانێیـە، ئاراسـتەیە بـۆ جڤاتێ هەمیێ، ئیـسلام بیروبـاوەرن، ئیـسلام عیبـادەت و پەرستنە، ئیـسلام سـنج و ئەخلاقـە، ئیـسلام شـەریعەت و سیاسـەتە، و ب

ئاوایەکێ دی ئەم دشێن بێژین ئیسلام رێکا ژیانێیە، ئیسلام یاسا و رێبازە، ئیسلام مینهاجە، ئیسلام پەیرەو و پرۆگرامێ هەمی ژیانێیە، ئیسلامێ بنەمایێت ژیانێ هەمی یێت دانایین، هەروەکی ئەڤێ جوهی گۆتیە عومەرێ کورێ خەتابی خودێ ژێ رازی بیت: دینێ هەوە چو نەهێلایە نەگۆتی هەمی تشت بۆ هەوە یێت گۆتین، ئینا گۆت: ئەرێ ئەز ب خودێ کەمە هەتا د دەستئاڤێدا یا بۆ مە گۆتی کا ب کیژ دەستی دێ خۆ شۆین، یان ب کیژ پێ دێ دەینە ژۆر.

ل ڤێرێ یا فەرە هەرکەسێ موسلمان بیت ڤێ پسیارێ بکەت، ئەرێ دکەڤیتە ئەقلی دینەك بەحسێ دەستئاڤ و دەستنڤێژێ هۆسا ب درێژی بکەت، کا دێ کیژ پێ هاڤێژی و کیژ پێ دەرکەڤی، و کا دێ ب کیژ دەستی خۆ شۆی، و کا دێ چ بێژی دەستپێکێ، و کا دویماهیێ دێ چ بێژی، و سیاسەت و تشتێ پەیوەندی ب ژیانا مرۆڤیڤە ژبیرکەت؟!!! ئەز دبێژم هەرکەسێ رێز و رومەتیێ ل ئەقلێ خۆ بگریت دێ بێژیت: نەخێر د بنیرا ئەڤە نەیا بەرئاقلە و ناکەڤیتە ئاقلێ کەسێ، ئەو ئیسلاما مایێ خۆ د ئەحکامێت دەستئاڤێ بکەت ناکەڤیتە ئەقلی ئەو مایێ خۆ د کاروبارێت دی یێت ژیانێ نەکەت، ئەوێت فەر و ژیان بێ وان بەرتەنگ و نەخۆش ببیت، هۆسا دیارە

دبیت ئیسلام مایێ خۆ د هەمی ژیانێ دکەت و د راستا هەمی ژیانێدا ئاراستەکرنێ دکەت، د راستا ژیانا کەسایەتیدا و د راستا کاروبارێت مالێدا و د راستا سەروبەرێ جڤاکیدا، و د راستا بنەماییێت دەولەتێدا، و د راستا هەر پەیوەندیەکا هەبیتدا، و هەرکەسێ قورئان و سونەتا پێغەمبەری (سلاڤ لێ بن) ب دورستی خواندبیت و تێگەهشت بیت و کتێبێت فقهی تێکڤەدابن ئەڤ راستیە باش و باش دێ بۆ ئاشکرا و رۆن بیت، و ئەگەر ئەم بەرێ خۆ بدەینە قورئان و سونەتا پێغەمبەری (سلاڤ لێ بن) و کتێبێت فقهێ ئیسلامێ دێ بینین ئیسلام هەمی دبیتە سێ پشکێت فەرمان و حوکمان:

پشکا ئێکێ: بریار و ئەحکامێت پەیوندی ب بیروباوەرانڤە گرێدای، وەکی باوەریا ب خودێ و ب ملیاکەتان و ب پێغەمبەران... هتد، و دبێژنە ڤان بریار و فەرمانان بریارێت عەقیدە و بیروباوەران.

پشکا دوویێ: بریار و ئەحکامێت گرێدای ب پاك و پاقژکرنا دەروونیڤە، و راستکرنا نەفسێ، کو دبێژنێ بریار و ئەحکامێت سنج و رەوشتان. و ب راستی ئیسلام ب ڤان هەردوو ئەحکامان یا ئێکانەیە، ئەڤرۆ هەمی یاسا و قانونێت سەردەم یێت هاتینە دانان

بۆ رێکخستنا کاروباران، ئەحکامێت گرێدای ب پاك و پاقژکرن و چاککرنا دەروونیڤە تێدا نینن، ئەڤە بەس د ئیسلامێدا پێت هەین، چونکی سیستەمێ ئیسلامێ یێ تەڤگرە و هەمی فەرمان و ئەحکامان ب خۆڤە دگریت، و دەمێ خەمێ ژ مرۆڤی دخۆت نەبەس خەمێ ژ بەرجەستە و لەشێ وی ب تنێ دخۆت، بەلێ هەر وێ پلێ هەکە نەبێژین پتر خەمێ ژ دەروونێ وی ژی دخۆت، و چونکی ئەڤە د سیستەمێ رۆژئاڤایدا نینە، لەوا یێ گەفلێکریە (موهەددەدە) ب نەمان و شکاندنێ، و ب شەهدەییا وان، دەمێ ئەلمانیا فرەنسا داگیرکری و لەشکەر و سەربازێت وان شکاندین، ژیرمەندێت وان هەلسەنگاندنا ڤێ شکەستنێ ب ڤی رەنگی کر: ئەم ژ لایێ لەشکەریڤە نەشکەستین، لەشکەرێ مە نەشکەست، بەلێ ئەخلاق شکەستن ئەم ژی زکەستین، ڤێجا ئیسلام سیستەمێ ئیکانەیە خەمێ ژ سنج و ئەخلاقان دخۆت و ئەحکام و بریاران بۆ ددانیت و گرنگیێ ددەتێ.

پشکا سێیێ: فەرمان و ئەحکامێت ب کریار (عەمەلی) و ئەڤ فەرمانە ژی دبنە دوو جوین:

جوینێ ئێکێ: پەرستنن، ئانکو عیبادەت، وەکی نڤێژێ و زکاتێ... هتد، و مەرەم ژ ڤان ئەحکامان رێکخستنا پەیوەندیانە د ناڤبەرا

مرۆڤی و چێکەر و داهێنەر و خودایێ ویدا، کا پەیوەندیا وی دگەل خودایێ وی دێ یا چاوا بیت، ئەڤ جوینە فەرمانە ڤێ پەیوندیێ رێك دئێخیت.

جوینێ دوویێ: موعامەلە و هەڤکارینە، ئەڤ جوینە یێ گرێدایە ب یاسایا تایبەت و ب یاسایا گشتیڤە، پسیار: ئەرێ یاسایا تایبەت و گشتی پەیوەندی ب سیاسەتێڤە نینە؟! ئەرێ ئەڤە یا بەرئاقلە؟! ئەو کەسێ دبێت ئیسلامێ چو پەیوەندی ب سیاسەتێڤە نینە وی دڤێت ڤان فەرمان و ئەحکامان ژ ئیسلامێ ڤەکەت و جوداکەت، ئەرێ یێ ڤی کاری بکەت ئەو چەند ستەم و زولمێ ل ئیسلامێ و دینێ خۆ دکەت؟!!!.

دڤێت یا ئاشکرا بیت ئەم ئەڤرۆ دویف زاراڤێ سەردەم دبێژینێ یاسایا تایبەت و یاسایا گشتی هەکە هۆسا نەبیت ئەم دبێژنێ (فقه المعاملات) ئانکو: فەرمان و ئەحکامێت موعامەلە و هەڤکاری و پەیوەندیان، هەلبەت مەخسەد ژ یاسا گشتی و یاسا تایبەت یان فەرمان و ئەحکامێت موعامەلە و پەیوەندیان رێکخستنا پەیوەندییێت مرۆڤی ب مرۆڤیڤەیە و ل سەر هەمی ئاستان، کەت ب کەتێ و رێکخستنا پەیوەندییێت مرۆڤی ب مالا ویڤە، و رێکخستنا پەیوەندییێت مرۆڤی دگەل دەولەتێ، و رێکخستنا پەیوەندییێت

مرۆڤـی دگـەل کۆمەلگـەه و جڤـاکێ، و رێکخـستنا پەیوەنـدییێت دەولەتێ دگەل دەولەتێ.

پشتی مە ئەڤە زانی، ئەرێ ئـەڤێ دڤێت ئیـسلامێ و سیاسـەتێ ژێك جوداکەت وی چ دڤێت؟!!!! ئەرێ وی دڤێت لایەکی ژ فقهێ ئیـسلامێ ژێڤەکەت و راکەت و نەهێلیت؟!!!!! ئەرێ تە دڤێت فان فـەرمانان ژ ئیسلامێ راکەی بـەس دا بێژی ئیـسلامێ پەیوەنـدی ب سیاسـەتێڤە نینە؟!! کـێ ئەڤـە گۆتیـە؟!! و ژ کـیرێ ئینایـە؟!! و ژ کیڤـە هاتیـە؟!! ئەرێ تە ئەڤ پسیارە ژ خۆ کرینە و تە کار کریە بەرسـڤا وان بزانـی دا بۆ تە ئاشکرا بیت ئەڤ ئاخفتنە (ئیـسلام و سیاسـەت دڤێت بێنـە ژێك جوداکرن) چـەند ئاخفتنـەکا مەزنـە و کا چ رامانـان دگریـت و کارلێکرنێ ل چ دکـەت؟! و دا پـتر ئـەڤ کـارە ئاشـکرا ببیـت و گۆمـان تێدا نەمینیت دا بەرێ خۆ بدەینە وان یاسـایێت ئـەڤرۆ سیاسـەت ب وان پێك دهێت.

<u>**ئێك:**</u> یاسایا دادگـەهکرنێ (قـانون المرافعـات) ئـەو بریـار و فـەرمانن ئەوێت گرێدایی ب دادگەهکرنێ و شەهدەدانێڤە و کا چاوا دەعـوا و شکیات دهێنـەکرن، و چاوا ئـەڤ دعـوا و شـکیات دهێنـە رێڤـەبرن، و چاوا دێ گەهینە راستی و دادپـەروەرییێ، و کا چاوا دادپـەروەری دێ د ناڤبـەرا مرۆڤانـدا هێتـەکرن، ئـەرێ ئـەوێ دڤێـت ئیـسلامێ و

سیاسەتێ ژێك جوداكەت وى دڤێت ڤێ یاسایێ ژ ئیسلامێ ژێ ببەت نەخاسمە هەكە ئەم بزانین حەفتێ ئایەتێت قورئانێ ل دۆر ڤێ یاسایێ پێت هاتین؟!!!

دوو: یاسایا سزایێ، ئەڤە ئەو یاسایە یا پەیوەندیدار ب فەرمان و ئەحكامێت تاوانبار و سزایێ وانڤە، ئارمانج ژ ڤێ یاسایێ ئەڤەیە خەلكى بپارێزیت، شەرەف و نامیسا خەلكى بپارێزیت، مال و مالداریا خەلكى بپارێزیت، ئارامى و تەناهیا وان بپارێزیت، و ئارامى و تەناهیێ د ناڤ واندا بەلاڤ بكەت. ئەرێ ما ئەڤە د ئیسلامێدا نینە؟ ما سیاسەت چیە؟ سیاسەت هەر ئەڤە نینە خەلكێ پاراستى بیت د هەمى كاروبارێت خۆدا، ئەرێ ئەوێ تو دبێژى ئیسلام و سیاسەتێ ژێك جوداكەن یان د ژێك جودانە، دا ژ ئەرك و واجبێت خۆ برەڤى، و ب بەرپرسیاریا خۆ د راستا ئیسلامێدا نەرابى، تە دڤێت فەرمان و بریار و ئەحكامێت گرێداى ب یاسا سزایێ و تاوانبارانڤە ژێ ببەى كو سیە ئایەتێت قورئانێ ل دۆر هاتینە.

سێ: یاسایا مالێ، ئەوا ڤێ گاڤێ دبێژنێ یاسایا بارێ كەسایەتى، ب راستى ئیسلام ب درێژى ل سەر وان بریار و ئەحكامێت گرێداى ب كاروبارێت مالێڤە دئاخڤیت، و ب درێژى ل سەر هەڤژینیێ و

بـەردانێ دئاخڤیـت، دیـسا ب درێـژی ئـەحکام و ئـەرك و مـاف، د ناڤبەرا هەڤژینان‌دا و دویندەھ و دەیبابانـدا دیارکریـە... هتـد، ئەڤـە هەمی دا مالەکا بەختەوەر موکوم بێتە ئاڤاکرن، چونکی هەکـە مـالا موکم هاتـە ئاڤاکرن ئەڤـە کۆملگەھ و جڤاکـەکێ مـوکم و ب هێـز و پێشکەفتی هاتە ئاڤاکرن، دیسا ئارمانج ژ ڤـێ یاسایێ ئەڤەیـە ئـەرك و مافێت کەسان د مالێـدا بێنـە ئاشـکراکرن کا هـەرئێکی ئـەرکێ وی چیە و مافێـت وی چـنە دا هـەرئێك ب ئـەرکێ خـۆ رابیـت و مافێـت خۆ ژی بزانیت، دا هەر د ئێك دەمدا نە ماف بەرزە ببن و نە ئـەرك پشت گوهڤە بێنە هاڤێتن. دیسا حەفتێ ئایەتێت قورئانێ ل دۆر ڤـێ یاسـایێ هاتینـە و دیـسا ئـەم دبێـژین: ئـەرێ ئـەڤ کاروبـارە نـەیێت گرێدایـنـە ب سیاسـەتێڤە ؟!! ئـەرێ وی چ دڤێـت یـێ سیاسـەتێ و ئیسلامێ ژێك جودا دکەت؟!! وی دڤێت ڤان حـەفتێ ئایـەتان ئـەوێت د راستا ڤێ یاساییێدا هاتین نەهێلیت و راکەت.

چار: یاسایا دەستووری، ئـەڤ یاسـایە ئـەو فـەرمان و ئـەحکامن یێـت گرێدای ب سیستەمێ حوکمرانییێڤە، و پەیوندیا حاکمی ب ملەتیڤە، و ماف و ئەرکێت هەردوویان بەرامبەر ئێکدوو، دا هەر ئێـك مـاف و ئەرکێت خۆ بزانیت و دا نە حـاکم خیانـەتێ ل ملـەتێ خـۆ بکـەت و مافێت وی بخۆت و زێـدەگاڤیێ ل سـەر بکـەت، و نـە ملـەت سـستی و

خەمسارییێ د ئەرکێت خۆدا بکەت، ئەرێ ئەوێ دڤێت ئیسلامێ و سیاسەتێ ژێك جوداکەت چ ل وان ئایەتان دکەت ئەوێت ل دۆر ڤێ یاسایێ هاتینە خوار؟ ژێ ببەت و نەهێلیت؟!! نەخاسمە هەکە ئەم بزانین پتر ژ دەه ئایەتانە. ئەرێ ئەڤێ ڤی هەلویستی دگریت و دڤێت ئیسلام و سیاسەتێ ژێك جوداکەت و پشتەڤانیا ڤێ بۆچۆنێ دکەت، چ بەرسڤ هەیە بۆ ڤان پسیاران، وی چ ل بەرە دێ چ ل ڤان ئایەتان کەت؟! وی دڤێت ئیسلامێ و حوکمرانیێ ب هەمیڤە ژێك ڤەکەت؟! هەروەکێ ئیسلام بەس هندە رێ و رەسمن پەیوەندی ب حوکمرانێڤە نینە؟!! ئەز نوزانم ئەڤ رەنگە مرۆڤە چاوا د ئیسلامێ دگەهن و ئەڤ تێگەهشتنە ژ کیرێ ئینایە؟!!!!!! مانە دڤێت پیچەکێ هزرا خۆ بکەن دا بزانن ئەو هزرا دکەن یا خەلەتە و نەیا دورستە، ئەو خودانێت ڤێ هزرێ بن یان پشتەڤانیێ لێ بکەن! چونکی تشتەکێ وەکی ڤی هەلویستی رەدکرن و نەقەبویلکرنا هژمارەکا مەزنە ژ ئایەتێت قورئانا پیرۆزە، و ئەڤە نەیا کێم و بچویکە هەکە بزانن و تێبگەهن.

پێنج: یاسایا نیڤ دەولەتی یا تایبەت و گشتی، ئەڤ یاسایە پێك دهێت ژ وان فەرمان و بریار و ئەحکامێت گرێدایی ب پەیوەندیێت دەولەتا ئیسلامێ ب ییێت ژێر حوکمێ ویڤە، و ب پەیوەندییێت

دەولەتا ئیسلامی ب دەولەتێت دیڤە د کراسێ تەناهی و نەتەناهییێدا، و ئەڤ چەندە د ئیسلامێدا یا رۆن و ئاشکرایە، و ژبلی ڤان یاسایان هژمارەکا دی یا یاسایان هەنە، وەکی: (یاسایا دارایی ئەوا گرێدای ب داهاتیێ دەولەتێڤە و ب دەرگەهێت مەزخاندنا وێڤە و ب مافێت کەسانڤە د مالێ دەولەتێدا، و د مالێ زەنگینانىدا، و ب راستی ئایەتێت ل سەر ڤێ یاسایێ هاتین زێدە زێدە د زۆرن ناهێنە هەژمارتن. پشتی ڤێ دیارکرنێ وی چ ماف مایە یان هەیە ئەوێ دبێژیت: ئیسلامێ پەیوەندی ب سیاسەتێڤە نینە یان پشتەڤانیا ڤێ بۆچوونێ بکەت.

بەلکی بۆ پتر پێزانین، نە ئەحکامێت موعامەلاتان ب تنێ پەیوندی دگەل سیاسەتێ هەیە، حەتا فەرمان و ئەحکامێت پەرستن و عیبادەتان ژی پەیوەندی دگەل سیاسەتێ هەیە، وەکی نڤێژێ و زکاتێ و رۆژیێ و حەجێ، هەکە نڤێژ نەهاتەکرن و زکات نەهاتە دان و رۆژی ب ئاشکرایی هاتە خوارن، و سستی د فەرزا حەجێدا هاتەکرن، ئەڤە هەمی پێدڤی دکەت سزا بۆ هەبیت. بەلێ کی دێ ب ڤی کاری رابیت؟ ئەز یان تو؟!! نەخێر ئەڤە کارێ سیاسەتێیە، و یێ دەسهەلات د دەستیدا دڤێت ب ڤی کاری رابیت. و ژ ڤێ پتر زانا هەمی یێت ل سەر هندێ، هەکە ئاکنجییێت جهەکی یان باژێرەکی

ببنـە ئێـك هنـدە رێ و رەسمێـت ئیـسلامێ یێـت سـوننەت نـە یێـت فـەرز، نەكـەن و بهـێلن، وەكـی: بـانگی نـەدەن، یـان ژی كورێـت خـۆ سونەت نەكەن، یان ژی نڤێـژا جـەژنان نەكـەن، پێدڤیـە ژ وان بێتـە داخوازكرن ئەو بزڤرن و كارێ خـۆ بهـێلن و هەكـە ل خـۆ نـەزڤرین، هنگی پێدڤیە سەر دەسهەلاتێ وان ب خورتی بزڤرینتـە رێكا راسـت و دەست ژ كارێ خۆ بەردەن.

ژ ئەڤا بۆری دیار دبیت شەنگستە و بنـەمایێت ئیـسلامێ و بریـار و ئەحكامێت ئیسلامێ و ئاراستێت ئیسلامێ هـەمیان پەیوەنـدی یـا ب سیاسـەتێڤە هـەی، و ب راسـتی هەكـە ئـەڤ زاراڤـە (سیاسـەت) نەهاتبیتـە ب كارئینـان یـان كێـم د ئیـسلامێدا هاتبیتـە ب كارئینـان ئەڤـە رێ نادەتـە هنـدەكان ژ ئیـسلامێ بـرەڤن و ب ئـەرك و واجبـێ خۆ د راستا ئیسلامێدا نەرابن دەمێ ناڤێ ئیـسلام و سیاسـەت دهێـت ب هێجەتا هندێ ئەڤە گولێ نەبوویـە، یـان ڤـێ نوزانیـت و دبینیـت ئەڤە تشتەكێ عەجێب و عنتیكەیە.

و دا پتر ئەڤ بابەتە نێزیكی هزرا مە ببیت و بۆ مە ببیتە وێنە، مـە كۆمـەكا سیـستەمان د ئیـسلامێدا یێـت هـەین، وەكـی: سیـستەمێ فێربوونێ، ئەم دشێین بێژینە ڤی سیـستەمی سیاسـەتا فێربـوونێ، و چو فـەرق و جـوداهی نینـە، و سیـستەمێ راگەهانـدنێ، ئـەم دشـێین

بێـژينىٚ سياسـەتا راگەهانـدنىٚ و سيـستەمىٚ ياسـا سـازيىٚ (تـشريع القـانون) ئـەم دشـێين بێـژينىٚ سياسـەتا ياسـا سـازيىٚ، و سيـستەمىٚ حوكمدارىيىٚ ئەم دشێين بێژينىٚ سياسـەتا حوكمـدارىيىٚ، و سيـستەمىٚ دارايىٚ، ئەم دشێين بێژينىٚ سياسـەتا دارايـى، و سيـستەمىٚ ئاشـتيىٚ و شەرى ئەم دشێين بێژينىٚ سياسەتا ئاشتيىٚ و سياسـەتا شـەرى، ڤێجا دڤێت بزانين هەر تشتىٚ د ژيانێدا هەى پەيوەندى يا ب ئيـسلامێڤە هەى، و ئيسلام قەبويل ناكەت ژيـان بێتـە پارچـە پارچەكرن، ئەڤـە بۆ خـودايىٚ ئيـسلامىٚ و ئەڤـە بـۆ ئێكـىٚ دى، د بـنيرا ناچێبيت ئێك ببيتـە هەڤپـشكىٚ ئيـسلامىٚ د ئاراسـتەكرنێدا يـان د ياسـادانانێدا و د بـنيرا ئيـسلام ب ڤـىٚ گۆتنىٚ قايـل نابيـت ئـەوا ل سـەر زارىٚ عيـساى (سلاڤ لىٚ بن) دئێتـە ڤـەگێران: (يـىٚ قەيـسەرى بـدە قەيـسەرى و يـىٚ خودىٚ بدە خودىٚ)، ياسا و سياسـەتا ئيـسلامىٚ ل سـەر ڤـىٚ نارابيـت، ياسايا ئيسلامىٚ دبێژيت: (قەيسەر و يـىٚ قەيـسەرى يێـت خودێيـە و بۆ خودێنە).

خـۆ هـزر و فيكـرا ئيـسلامىٚ ژى پەيوەنـديا ب سياسـەتێڤە هـەى، چونكى بناغە و بنەمايىٚ هزرا ئيسلامىٚ ل سەر ڤىٚ چەندىٚ رادبيـت، مرۆڤىٚ موسلمان رازى نينە ژبلى خودىٚ و خودانىٚ ئەرد و ئـەسمانان بۆ خـۆ بكەتـە خودىٚ و خـودان، و رازى نينـە ژبلـى حـوكمىٚ خـودىٚ

وەرگريت، هەروەكى ئەڤە چەند جاران د سۆرەتا ئەنعامدا هاتى، ديسا بيروباوەر و عەقيدەناما ئيسلامىٚ ژى نەيا دويرە ژ سياسەتىٚ، چونكى د بنەكۆكا خۆدا شۆرەشە بۆ بدەستڤەئينانا ئازادى و سەربەستى و وەكهەڤى و برايەتيا مرۆڤايەتيىٚ، ئەڤە هەمى دا كەس بۆ خۆ، كەسەكىٚ نەكەتە خودىٚ، ئيسلامەتى پەرستنا بەندەى بۆ بەندەى ناهێليت و رادكەت، و هەر ژبەر هندىٚ ژى پێغەمبەرىٚ خودىٚ (سلاڤ لىٚ بن) دەمىٚ نامە بۆ خونكارێت وى سەردەمى دهنارتن د دويماهيا نامەيا خۆدا ئەڤ ئايەتە دئينا: ﴿قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْا إِلَى كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ أَلَّا نَعْبُدَ إِلَّا اللَّهَ وَلَا نُشْرِكَ بِهِ شَيْئًا وَلَا يَتَّخِذَ بَعْضُنَا بَعْضًا أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُولُوا اشْهَدُوا بِأَنَّا مُسْلِمُونَ﴾ (آل عمران:64)، بەرىٚ خۆ بدىٚ كا ناما خۆ ب چ ب دويماهى دئينا: [هەى موحەممەد] بێژە [وان]: گەلى خودان كتێبان (جوهى و فەلەنە)، وەرنە سەر وىٚ ئاخفتنىٚ يا ئەم و هوين تێدا ئێك، كو ئەم و هوين ژ خودىٚ پێڤەتر چو نەپەرێسين، و چو هەڤال و هەڤپشكان بۆ چىٚ نەكەين، و هندەك ژ مە هندەكان نەدانن جهىٚ خودىٚ [و بۆ داچەمن]، ڤێجا ئەگەر روويىٚ خۆ وەرگێڕان و پشت تىٚ كرن، بێژنە وان: ئەڤە هوين شاهد كو ئەم موسلمانين [و مە سەرىٚ گوهدارييىٚ بۆ خودىٚ چەماند]. و كورت و كرمانج مەخسەد ئەڤەيە

کەس نائێتە رێزا خودێ و نابیت ئەم کەسێ چ مروڤ بن چ هەر تشتەکێ دی بیت بینینە رێزا خودێ، و رامانا ڤێ دیسا کورت و کرمانج موسلمان دڤێت حوکمێ کەسێ ژبلی یێ خودێ قەبویل نەکەت، و ئەڤ راستیە و ئەڤ تێگەهشتنە کەنکەنە و گر گرە و مەزنێت قورەیشیان دزانی لەوا ئیسلام قەبویل نەدکر، هەر ژ رۆژا پێغەمبەری (سلاڤ لێ بن) ڤیای ئالایێ (لا الە الا الله) بلندکەت ئەو تێگەهشتن رامانا ڤێ چیە، رامانا ڤێ گوهۆرینا ژیانا جڤاکی و کۆمەلایەتی و سیاسیە، رامانا وێ نەبەس گوهۆرینا دینی ب تنێیە، ب راستی ئەز دشێم سویند بخۆم هەکە ئەبو جەهل تێگەهشتبا ناما پێغەمبەری (سلاڤ لێ بن) راگەهاندنا شەریە ل سەر لاتی و عوززای ب تنێ و دەسهەلات و جهێ وی یێ سیاسی دێ بۆ مینن و ژ دەستێ وی ناچن وی شەرێ پێغەمبەری (سلاڤ لێ بن) نەدکر، بەس وی و کەنکەنێت قورەیشان رامانا (لا الە الا الله) تێ دگەهشتن، و دزانی ئیسلام سیاسەتا گوهۆرینا ژیانا جڤاکی و سیاسیە، و بۆ وان مروڤان ئەوێت وەکی نوزان کەفتینە سەر خوینا خەلکی و دمێژن و خێر و خێراتێت وان دخۆن ناهێلیت، هەر لەوا ژی دەمێ کەنکەنێت قورەیشیان چۆینە دەف مامێ پێغەمبەری کۆمەکا پێشنیاران نیشا دان، دا دەست ژ گازیا خۆ بەردەت، مامێ پێغەمبەری ئەبو تالبی

گۆتـە وان: ئـەو پـەیڤـەكێ ب تنـێ ژ هـەوە دخوازیـت، ئـەبو جـەهلی گۆت: ژبلی وێ بلا دەهێت دی بخوازیـت: بـەس پـەیڤا (لا الـه الا الله) نـەبیت، چـونكی: (لا الـه الا الله) ئەڤەیـە گوهۆرینـا سیاسـەتا مەكەهێیە، و گوهۆرینا ژیانا جڤاكێ مەكەهێیـە، هـەر ژبـەر هنـدێ ژی قەبویل نەكرن، ڤێجا بۆ مە هەیە ئەم بێژین مخابن و سـەد جار مخابن ئەو (لا الـه الا الله) تێبگـەهن و ئـەم تێنەگـەهین و ب سـاناهی بێژین سیاسەت و ئیسلام دڤێت بێنە ژێك جوداكرن.

ئەگـەرێ دوویـێ یـێ كـو ئیـسلام و سیاسـەت ژێـك نەهێنـە جوداكرن:

كەسـایەتیا مرۆڤـێ موسلمان ب خۆیـە، ئـەڤ كەسـایەتیە وەسا یا پێكهاتی و ئاڤا بووی كو نابیـت ئـەو و سیاسـەت ژێـك جـودا بـبن، چـونكی پێكهاتیێـت كەسـایەتیا وی ئەڤەنـە: عەقیـدە و بیروباوەرێت وینـە، و پـەروەردە و شـەریعەتێ ئیـسلامێنە، و سـنج و رەوشتێت ئیـسلامینە، و پەرسـتن و عیبـادەتێ ویـە، ب ڤـان هـەمیان كەسایەتیا وی پێك دهێت هەر جوداكرنـەك مانـا وێ ئـەوە هـەرفتنا ڤـێ كەسـایەتییێیە، و ئـەڤ پێكهاتیـە هـەمی ژی ب سیاسـەتێڤە پێـت گرێدایـنە، ڤێجا كەسایەتیا وی ب رەنگەنكی یـا دورسـت بـووی و ئاڤـا بووی كو د بنیرا ئەو نەشێت یێ سیاسی نـەبیت، ئەڤـە هەكـە ئـەو د كەسایەتیا خۆ و ئیسلاما خۆ بگەهیت.

ئاشکرایە ئیسلام ئەرکەکی ددانیتە سەر ستۆیێ هەر موسلمانەکی، دڤێت ئەو پێ رابیت، ئەو ژی (الأمر بالمعروف والنهي عن المنكر) ئەمر ب باشی کرنێیە و نەهێلانا خرابیێیە، و یێ ب ڤی ئەرکی نەرابیت ئەو یێ خوسارەتە و بەرزیانە و یێ د خوسارەتیێدا و ژێ نادەرکەڤیت هندی ئەو یێ وەسا بیت و ئەڤ چەندە باش و باش د ڤێ سۆرەتێدا دیار دبیت: ﴿وَالْعَصْرِ * إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ * إِلَّا الَّذِينَ آَمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ﴾ (العصر: ١ـ٣) دەمێ خودێ سویند ب دەمی دخۆت، دبێژیت: سویند ب دەمی، ب راستی مرۆڤ هەمی د خوسارەتن (بەر خوسارەتن)، ئەو نەبن ئەوێت باوەری ئیناین، و کار و کریارێت قەنج کرین، و هەڤدوو ل سەر هەقیێ شیرەت کرین، و هەڤدوو ب بێنفرەهیێ شیرەت کرین. بەلکی پێغەمبەرێ مە (سلاڤ لێ بن) مرۆڤێ موسلمان پالددەت ئەو بەرگریا خرابیا نافخۆیی بکەت هەر خرابیکا هەبیت د ناڤ موسلماناندا هەلدەت، دڤێت موسلمان رێکێ لێ بگریت و نەهێلیت، و پێغەمبەر (سلاڤ لێ بن) ڤی رەنگێ چالاکیێ و جیهادێ ب (ئەفزەل جیهاد) ددانیت، چونکی دڤێت دەستپێکێ چەپەرێ نافخۆیی ژ خرابیێ بێتە پاقژکرن، پاشی چەپەرێ ژدەرڤە دەمێ پسیار ژ پێغەمبەرێ مە (سلاڤ لێ بن) هاتیە کرن چێترین و

باشترین جیهاد کیژکە؟ گۆت: باشترین جیهاد: ئاخفتنا راست و دورستە ل دەف حاکمرانەکێ زالم و زۆردار. بۆچی؟ چونکی هەکە مە د ناڤ خۆدا پاقژ نەکر ئەم نەشێین بچینە یێ ژدەرڤە، ئاشکرایە شەهیدبوون ژ هەمی رەنگێت دی پێت عیبادەتی ب قەدرترە و دگەل چپکا ئێکێ یا خوینا شەهیدی هەمی گونەهێت وی بۆ دئێنە ژێبرن، و بەحەشتی کەس حەز ناکەن جارەکا دی بزڤرنەڤە دنیایێ شەهید نەبیت، هندی هند خودێ خەلات و خۆشی پێت بۆ بەرهەڤکرین و دزانیت ئەڤە هەمی ژبەر شەهیدبوونێیە، لەوا حەز دکەت بزڤریتەڤە دنیایێ دا جارەکا دی بۆ خودێ بێتە شەهیدکرن هندی هند خەلاتێ شەهیدا یێ مەزنە، دگەل هندێ ژی رەنگەکێ شەهیدبوونێ ژ رەنگەکێ دی ب قەدرترە، تو دزانی شەهیدێ ژ هەمیان ب قەدرتر و سەردار و سەرپشکێ شەهیدان کیە؟ بەرێ خۆ بدێ کا پێغەمبەرێ مە یێ خۆشتڤی (سلاڤ لێ بن) چ د ڤێ راستێدا دبێژیت: سەروەرێ شەهیدان حەمزەیە و مرۆڤەکە ل حاکمەکێ زالم رابیت و ئەمرێ وی ب باشیێ بکەت و ژ خرابیێ بدەتە پاش و ئەو وی بکوژیت. ئها هۆسا موسلمانەتی نەڤیانا ستەمکاران د دەروونێ موسلماناندا دچینیت دا ستەمێ قەبویل نەکەن و بەرامبەر ستەمکاران راوەستن، ئەرێ ئەڤە نە ژ کاکلکا سیاسەتێیە؟

مرۆڤ دژی حاکم و سەرۆکێ ستەمکار و بێ بەخت راوەستیت، دژی وی مرۆڤی راوەستیت ئەوێ مافێ قەلەندەر و بەلەنگاز و هەژاران دخۆت و ستەمێ ل وان دکەت، ئەڤە سیاسەتە یان نە؟!! بەرێ خۆ بدێ کا راوەستیانا بەرسینگێ ستەمکاران پێغەمبەرێ مە یێ خۆشتڤی (سلاڤ لێ بن) چ رەنگێ جیهادێ دانایە و بەرێ خۆ بدێ کا کوشتنا د ڤێ رێکێدا چ رەنگێ شەهیدبوونێ دانایە... و ژبلی ڤێ ئیسلام د دەروونێ موسلمانیدا دچینیت پشتگر و لایەنگر و پشتەڤانێ لاواز و قەلەندەر و بەلەنگازان بیت و بەردەوام هاریکاریا وان بکەت، و خۆ بدەتە دگەل وان و دۆزا وان، ئەرێ ئەڤرۆ تو خەما وان بخۆی و پشتەڤانیا وان بکەی چ دبێژنە ڤێ هاریکاریێ و لایەنگریا داخوازییێت فەقیر و ژاران، و دگەل مافێت وان بی، و تو پشتەڤانێ بن دەستان بی تو ل مافێت وان بگەری و خۆ لێ بکەیە خودان، ئەرێ ئەڤە نە سیاسەتە؟ بەلکی ژ ڤێ مەزتر یێ خۆ نەدەتە دگەل هەوجەیی و داخواز و دۆزا وان دکەڤیتە بەر گازندا قورئانا پیرۆز هەروەکی ئەڤە د سۆرەتا نیسائدا ئاشکرایی هاتی، خودایێ مەزن دبێژیت:﴿وَمَا لَكُمْ لَا تُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانِ الَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا أَخْرِجْنَا مِنْ هَذِهِ الْقَرْيَةِ الظَّالِمِ أَهْلُهَا وَاجْعَلْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ وَلِيًّا وَاجْعَلْ لَنَا مِنْ

لَدُنْكَ نَصِيرًا﴾ (النساء:٧٥) ئانکو: هەوە خێرە؟ بۆچی هوین د رێکا خودێدا شەڕی ناکەن ژبەر تەپەسەر و بێ دەستهەلاتان ژ زەلام و ژن و بچویکان، ئەوێت [گازی دکەن] دبێژن: خودێ وۆ تو مە ژ ڤی گوندێ خەلکێ وی ستەمکار دەربێخە، و بۆ مە هاریکارەکی ژ دەڤ خۆ بهنێرە، و بۆ مە پشتەڤانەکی ژ دەڤ خۆ بهنێرە.

ئەم دێ پتر بەلگە و نیشانان ئینین دا هێجەت بۆ کەسێ نەمینیت بێژیت سیاسەت و ئیسلام ژێك جودانە، نەخاسمە بۆ ئەو جوینا موسلمانان و دلسۆز ئەوێت ژ نەزانین ڤێ گوتنێ دبێژن، و خۆ ددەنە دگەل خودانێت ڤان گۆتنا، و دیسا ئەوێت ژبەر بەرژەوەندییێت خۆ هەر ڤی هەلویستی دگرن، دا بزانن ئەو کارەکێ زێدە خەلەت دکەن، و دیسا دا هێجەت بۆ جوینا دی ژی نەمینیت ئەوێت خۆ شارەزا و تێگەهشتی دبینن و خۆ لایەنگرێت پێشییێت راستکار دبینن دا بزانن د خەلەتن و ئەڤ تێگەهشتە یا نەساخە و نەیا دورستە، و دا بزانن مرۆڤ خۆ دویفچۆییێت پێشیان بزانیت وێ نارگەهینیت خۆ بدەتە دگەل نەیارێت دینی، و ئیسلامێ ژ گەلەك لایێت وێ ڤەکەت نەخاسمە لایێ حوکمداری و حوکمرانییێ، و بێژیت ئیسلامەتییێ چو پەیوەندی ب سیاسەتێڤە نینە، و دژی وان راوەستیت ئەوێت ئیسلامخواز ب رێکێت سەردەم و کاربکەن ب سیاسەتێ خزمەتکاریا دینێ خۆ بکەن.

بەردەوام ئیسلام بەرێ مە ددەتە هندێ ئەم دگەل مرۆڤێ بن دەست و تەپەسەر بین و دگەل جوینا زەحمەتکێشان بین، و دیسا دورست ناکەت ئەم ستەمکاریێ ل سەر خۆ قەبویل کەین و ستەمێ ل سەر خۆ نەراکەین، نەخاسمە ئەوێ بشێت نەکەت و د رێکا ستەمکارییێدا نەراوەستیت و دژی کارنەکەت ئەو یێ گونەهکارە، ئەرێ ئەڤ کارە ئەڤرۆ سیاسەت ناهێتە هەژمارتن؟! بەلکی ژ بنەماییێت سیاسەتێیە، بەرێ خۆ بدێ کا خودایێ مەزن د راستا ویدا چ دبێژیت یێ ب ستەمکاریێ رازی و دەستێ خۆ ب سەرێ خۆڤە نیت: ﴿إِنَّ الَّذِينَ تَوَفَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ ظَالِمِي أَنْفُسِهِمْ قَالُوا فِيمَ كُنْتُمْ قَالُوا كُنَّا مُسْتَضْعَفِينَ فِي الْأَرْضِ قَالُوا أَلَمْ تَكُنْ أَرْضُ اللَّهِ وَاسِعَةً فَتُهَاجِرُوا فِيهَا فَأُولَئِكَ مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَسَاءَتْ مَصِيرًا * إِلَّا الْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانِ لَا يَسْتَطِيعُونَ حِيلَةً وَلَا يَهْتَدُونَ سَبِيلًا * فَأُولَئِكَ عَسَى اللَّهُ أَنْ يَعْفُوَ عَنْهُمْ وَكَانَ اللَّهُ عَفُوًّا غَفُورًا﴾ (النساء: ٩٧ـ٩٩).

ب راستی ئەوێت ستەم ل خۆ کرین [مشەخت نەبووین و ماینە د ناڤ گاوراندا و ستەم ل سەر خۆ قەبویل کرین] ملیاکەت جانێ وان دکێشن و دبێژنێ: هوین ل سەر چ بوون؟ دێ بێژن: ب راستی ئەم د ئەردیدا بەلنگاز و بێچارە بووین [ئەم نەدشیاین مشەخت ببین و ئەم نەدشیاین موسلمانەتیا خۆ ژی ئاشکەرا بکەین] ملیاکەت دێ

بێژنێ: ئەرێ ما ئەردێ خودێ یێ بەرفرەهـ نەبوو هوین مشەخت ببنێ؟ ڤێجا ئەڤان جهێ وان دۆژەهـە و چ پیسە دویماهیکە. ژ بلی وان ییێت [ب دورستی] بەلنگاز و نەچار، ژ زەلام و ژن و بچویکان، ئەوێت بێ رێك و نەشێن رێکەکا دەرکەفتنێ بگرن. ڤێجا ئەڤان خودێ دێ لێ بۆریت، و ژ خۆ خودێ لێبۆر و گونەهـ ژێبەرە.

ئەڤ مرۆڤێ ستەمکارییێ ل سەر خۆ قەبویل بکەت و ب شۆرەشەکێ ل سەر ستەمکارییێ و زۆرداریێ نەرابیت، رۆژا ملیاکەت روحا وی دکێشن و ب نەخۆشی دێ کێشن، دێ بێژنێ: ها هوین ل کیرێ بوون؟ هەوە بۆچی ئەڤە ل سەر خۆ قەبویل دکر؟ بۆچی هەوە ئەڤ ستەمکاریە نەرادکر؟ یان ژی کێم کێم هوین ژ ناڤ ڤێ ستەمکارییێ دەرکەفتبان؟ دێ بێژن: ئەم مرۆڤێت دەست کورت و تەپەسەر بووین، مە پێ چێنە دبوو. دێ بێژنێ: ما عەردێ خودێ یێ بەرفرەهـ نەبوو هوین بچنێ؟ و ژ وێرێ دژی ستەمکارییێ رابن ــ هەروەکی موسلمانێت ئێکێ ژ مەکەهێ چۆینە مەدینێ و ژ وێرێ رابووین ــ هەتا ئەڤێت دی ژی ئەوێت لاواز ژ بچویك و زارۆك و دانعەمران، ئەوێت چو بێ دەسهلات پشتەڤانەکێ ببینن. هەرچەندە ئەڤێت لاواز ژ جوینێ بۆری دبیت هێجەتا خۆ هەبیت دگەل هندێ ژی خودایێ مەزن د راستا واندا نەگۆت: (اولئك یعفو الله عنهم)

بەلکی گۆت: ﴿فَأُولَئِكَ عَسَى اللَّهُ أَنْ يَعْفُوَ عَنْهُمْ﴾ دا بۆ مە ئاشکرا بیت کا ئیسلام چەند حەژ شکەستن و تەپەسەریێ ناکەت، و ب چو رەنگان دورست ناکەت مرۆڤ کێماسی و شکەستن و تەپەسەریێ ل سەر خۆ قەبویل کەت، هەر ژبەر هندێ ژی ئێکێ وەکی شافعی دگۆت: (و نفسي نفس حر ترى المذلة كفرا) نەفسا من نەفسەکا ئازادە شکەستنێ گاوری دبینیت، بەرێ خۆ بدێ تەپەسەری و شکەستنێ و قەبویلکرنا شکەستنێ و کێماسیێ چاوا دئینیتە رێزا گاوریێ، ژ ڤێرێ دیارە دبیت ئیسلام کار دکەت سیاسەت و شۆرەشگێریێ د دەروونێ موسلمانیدا هەر چاندی و هەل بهێلیت، و رێك و فەرمان و حوکم و نەخش بۆ ڤێ چەندێ دانایینە. باشە تە زانیە بۆچی هند زێدە بەحسێ فیرعەونی هاتیە کرن و هند زێدە ناڤێ وی د قورئانێدا هاتیە؟ بۆچی بەحسێ هامانی هند هاتیە؟ بۆچی بەحسێ قاروونی کریە؟ دا دلێ موسلمانی ژ نەفرەت و نەڤیانا ستەمکار و خۆمەزنکەر و سەرداچوۆی و دکتاتۆر و دەرەبەگان (ئیقتاعیان) پر ببیت و دا هەست و هزر و بیرێت وی ل سەر ڤێ چەندێ بێنە پەروەردەکرن، ستەم و ستەمکاریێ ب چو رەنگان ل سەر خۆ قەبویل نەکەت. و ژ لایەکێ دیڤە یێ خۆ ل سەر خرابیێ بێ دەنگ بکەت و دژی خرابیێ نەراوەستیت خودایێ مەزن د راستا

ویدا ئـەمر دکـەت: ﴿لُعِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ عَلَى لِسَانِ دَاوُودَ وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ ذَلِكَ بِمَا عَصَوْا وَكَانُوا يَعْتَدُونَ * كَانُوا لَا يَتَنَاهَوْنَ عَنْ مُنْكَرٍ فَعَلُوهُ لَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ﴾ (المائدة: ٧٨_٧٩)

لەعنەت ل وان ئیسرائیلیان هاتە کرن، ئـەوێت گاور بـووین، ل سـەر ئەزمانێ داوودی و عیسایێ کورێ مەریـەمێ، ژبـەر نەگوهـداریا وان، و زێـدەگاڤی ژی دکـرن. وان [جوهیـان] ئێکـدوو ژ چـو خرابیێـت دکرن، نەددانە پاش. چ پیسە کار بوو وان دکر.

ئەرێ بۆچی ئەڤە هێژای لەعنەتان بوون؟! چونکی د رێکا خرابیێـدا نەدراوەستیان، و مایێ خۆ د خرابیێ نەدکر و کەس ژێ نەددا پـاش، بەرێ خۆ بدێ کا خودایێ مەزن ڤـی رەنگـە هەلویـستی چاوا ددەتـە نیاسـین دا ئـەز و تـو ئـەڤرۆ خودانێـت ڤـی هەلویـستی نـەبین و نەبێژین ما مە شۆلە پێیە، خودایێ مـەزن دبێـژیت: ﴿لَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ﴾ ئـەرێ تـە پـسیارا خـۆ کریـە چ پیـسە کـاربو وان دکـر؟ خـۆ بێدەنگکرن بوول سەر خرابیێ، ڤێجا هـشیاربی ژ ڤـان مرۆڤـان نـەبی هەکە دێ هـەژی ڤـی رەوشـتی بـی سـەربارکێ لەعنـەتان، خـودێ مـە پێکڤە بپارێزیت.

ئەز فەر دبینم ئەم بەرێ خۆ بدەینێ کا ئەو خرابی چ دگریت ئـەوا دڤێت ئەم بەرامبـەر د بـێ دەنـگ نـەبین، ئـەوا پێغەمبـەرێ مـە یـێ

خۆشــتڤی (سـلاڤ لێ بـن) د راســتا وێـدا گـۆتی: هەرکەسـێ ژ هـەوە خرابیەك دیت بلا ب دەستێت خۆ بگوهۆریت، و هەکە نەشیا بـلا ب ئەزمانێ خۆ بگوهۆریت، و هەکە نەشیا بلا ب دلێ خۆ بگوهۆریـت، و ئەڤە کێمترین پلەیێت باوەرییێیە، و بزانە گەلەك و گەلـەکا خەلەتـە ئـەم خرابیـێ د بازنـەکێ بەرتەنگدا تخویـب دەیـن و بێـژین خرابـی بەس زنایە، یان مەی ڤەخوارنـە، یـان کوشـتنە، یـان دزیـە، ئـەرێ پـا پێلێـدانانا مافێـت مرۆڤـان چـیە؟!! سـڤك گرتنـا گـەلان چ تـشتە؟!! تەپەســەرکرنا ملـەتان چ تـشتە؟!! رەنـج و خـوە خوارنـا ملـەتان چ تـشتە؟!! تـەزویرا هەلبـژارتنان چ تـشتە؟!! کرینـا دەنگـان د دەمێـت هەلبژارتناندا و هەر ب مالێ ملەتی چ تشتە؟!! دزینا مـال و داهاتیێ ملـەتی چ تـشتە؟!! گرتنـا خـەلکێ بـێ گونـەهـ چ تـشتە؟!! ئازاردانـا خەلکی د زیندانانـدا بـێ سویچ و سـەبەب چ تـشتە؟!! بـەرتیل ببنـە رێـك بـۆ رێڤـەبرنا هـەمی کـار و بـاران چ تـشتە؟!! یاسـا ب رە و رویـشالڤە ل سـەر هـەژای بێتـە سـەپاندن و زەنگـین و بـەرپرس د سـەربەردای بـن، چ تـشتە؟!! بـەرپرس ل مالێـت خـۆ بـن و شـریکێت خودانێت شۆلا بن و رێژا ڤازانجا وان بچیتە د حسێبا واندا و ئـەو ل مالێت خۆ د نڤستی بن، چ تـشتە؟!! مـرۆڤ ل سـەر بیروباوەرێـت خـۆ بێنـە گـرتن چ تـشتە؟!! ئـازادی هـەمی ڤەدەغـەکری بـن، چ تـشتە؟!!

ماف هەمی خواری بن چ تشتە؟!! تو د وەلاتێ خۆدا هاولاتیێ دەرەجا دووێ بی چونکی تو نە دگەل پارتا دەسهەلاتێیی، چ تشتە؟!! هەکە ئەندامێ سەر ب دەسهەلاتێڤە ل سەر خەلەتیێ عمفەری وەرگرت، و غەیری وی د زینداناڤە بەرزەبوو چ تشتە؟!! ڤەشارتنا گەلەك هەوجەیی پێت خەلکی یێت رۆژانە و پێدڤی دا بهایێ وان ل سەر خەلکێ هەژار گران ببیت چ تشتە؟!! دەسهەلات بەدەل خزمەتکاریا گەلی بکەت، ببیتە بازرگان هەر تشتەکێ بکەت ب پیڤەرێ بازرگانیێ بیت چ تشتە؟!! هەلویستێ دەسهەلاتێ ئەڤە بیت (انت معي انت قديس، انت ضدي انت ابليس) تو دگەل منی تو خۆش مرۆڤی ڤێجا تو چ بی، و تو نە دگەل منی تو ملیاکەتبی تو ئبلیسی، چ تشتە؟!! تو چەندێ ب لیمەت بی، تو ناگەهیە مافێت خۆ هەکە تو دگەل من نەبی و ب سەر پارتا منڤە نەبی چ تشتە؟!! و گەلەکێت دی و گەلەکێت دی، ئەرێ ئەڤە هەمی نە خرابینە، و ئەڤە هەمی نە مونکەرن و ئەڤە هەمی ناکەڤنە د بازنێ خرابیێدا؟ هۆسا بۆ مە دیار دبیت بازنێ خرابیێ و مونکەری گەلەك و گەلەکێ بەرفرەهە، و گەلەك ژ وان ئەڤرۆ خەلك ژ بنەتار و کاکلکا سیاسەتێ ددانن. بەلێ پێدڤیە ل سەر موسلمانی بەرامبەر ڤان خرابیا راوەستیت و رێکێ لێ بگریت، و خۆ ل سەر بێ دەنگ نەکەت، چ

خەلك كارێ وى ب سیاسەت دانیت یان نە، ئەڤە نە ئارێشا ویە، چونكى بێگۆمان هەكە ئەو ب گوهۆرینێ رابوو و خۆ ل ڤان خرابیان بێ دەنگ نەكر دێ بێژنێ ئەڤە مایێ خۆ د سیاسەتێ دكەت، و كارێ وى كارەكێ سیاسیە، و ئەو ب خۆ كارێ شەرعیە، و هەكە ئەو ب ڤێ چەندێ نەرابوو، ئەڤە وى ئەركەكێ شەرعى هێلا، ڤێجا ل سەر وى پێدڤیە ئەو ب ئەرك و واجبێ خۆ یێ شەرعى و سیاسى رابیت، و یێ رژد و هشیار بیت دینێ خۆ راست و دورست و ساخلەم وەرگریت، و یێ هشیار بیت ل سەر رازیكرنا خودێ د گوهۆرینا خرابییێدا.

و هەكە هات و جانێ خۆڤەكێشانێ د ناڤ موسلماناندا بەلاڤ بوو كو موسلمان خۆ بپارێزیت و بترسیت و خۆ ژ گوهۆرینا دویر بێخیت دا یێ تەنا و ب سلامەت بیت، چونكى دترسیت بێژنێ ئەڤە مایێ خۆ د سیاسەتێ دكەت و سیاسەت و ئیسلامێ تێكەل دكەت، وى دەمى بلا گەلەك و گەلەك ژ خۆ بترسیت، چونكى پێغەمبەرێ خۆشتڤى (سلاڤ لێ بن) ئەم ژ ڤى هەلویستى یێت ترساندین ئەمر دكەت: ((إذا رأيت أمتي تهاب فلا تقول للظالم يا ظالم فقد تودع منهم)) ئانكو: هەكە تە دیت موسلمان نەوێریان بێژنە ستەمكارى هەى ستەمكار، دەستێ خۆ ژ وان بشۆ، لەوا سەحابیان خودێ ژ وان رازى بیت

دگۆت: هوین دزانن کەلەخ و تەرمێ د ناڤ زێندیاندا کیژکە؟! گۆتن ئەوە یێ ئەمری ب باشیێ نەکەت، و خەلکی ژ خرابیێ نەدەتە پاش. ئەرێ ئەڤرۆکە چەند تەرم ژ ڤی رەنگی د ناڤ موسلماناندا هەنە، و ئەڤ خەلەتی و خرابیە چەند ژ وان دکەڤنە د بازنێ سیاسەتێدا، بەلێ ما چێ دبیت ئەم مایێ خۆ تێ نەکەین و پشتا خۆ بدەینێ چونکی ژ سیاسەتێ دهێتە هەژمارتن؟! دگەل من بەرێ خۆ بدێ د ڤەگێرەکا دیدا پێغەمبەرێ خۆشتڤی (سلاڤ لێ بن) د راستا بێدەنگیا بەرامبەری خرابیێ چ ئەمر دکەت: نینە پێغەمبەرەك بەری من د ملەتەکیدا هاتبیتە هنارتن، هەکە هاریکار و پشتەڤان و هەڤال نەبن رێکا وی دگرن و دویڤ ئەمرێ وی دچن، پاشی دەستەکەکا خراب پاش وانڤە هاتن، وێ دبێژن یا نەکەن، و وێ دکەن یا ئەمرێ وان پێ نەهاتیە کرن، هەرکەسێ جیهادێ ب دەستێ خۆ دگەل وان بکەت ئەو خودان ئیمانە و هەرکەسێ جیهادێ ب ئەزمانێ خۆ دگەل وان بکەت ئەو خودان ئیمانە و هەرکەسێ جیهادێ ب دلێ خۆ دگەل وان بکەت ئەو خودان ئیمانە و پشتی ڤێ دندکەك ژێ ژ ئیمان و باوەریێ نینە.

هۆسا و ب ڤی رەنگی ئیسلام سیاسەتێ ل دەف مرۆڤێ موسلمان بنەجە و موکم دکەت، و هۆسا ئیسلام مرۆڤی پال ددەت بەردەوام

شەرێ خرابیێ بکەت، ب دەستێ خۆ یان ب ئـەزمانێ خـۆ یـان ب دلێ خۆ، و ل ڤێرێ دبیت هندەك بێژن چ گوهۆڕین ب دلی دێ چـێ بیـت هەما بلا هەر د دلێ خۆدا مرۆڤ دگەل خرابیێ نەبیت ما ئەڤە دێ چ گوهۆڕیت؟! دڤێت ئەم بزانین پێغەمبەرێ خۆشتڤی (سلاڤ لێ بـن) ژ قەستا کارێ دلی نەکریە گوهۆڕین و جیهاد، ئاشـکرایە هـەر کارەکێ هەبیت ژ دلی دەست پێ دکەت و هەکە دل ژ نـەڤیانا خرابیـێ هاتـە شویـشتن هنگـی دەسـت و ئـەزمان ژی ب چ دەورا نـارابن، و نـەڤیانا خرابیێ نیشانا باشیا دلیە، بـەلێ کیـژ دلی نـەڤیان تێدایـە؟ ئەڤـە یـا فـەرە ئـەم بـزانین، ئـەو دلێ خـودانێ خـۆ ژ هـەڤالینیا خرابکـاران نەدەتـە پـاش و ژ تێکـەلیا دگـەل وان نەدەتـە پـاش و ژ خـوارن و ڤەخوارنا دگەل وان نەدەتە پاش، وی دلی دورسـتی نـەڤیانا خرابیـێ نەهەلگرتیە، بەرێ خۆ بدێ کا پێغەمبەرێ خۆشـتڤی (سلاڤ لێ بـن) د راستا ڤی دلیدا چ ئـەمر دکـەت، دبێـژیت: کێماسـیا ئێکـێ کەتیـە د دینێ ئیسرائیلیاندا، ئەڤە بـوو: زەلام دا گەهیتـە زەلامـی دا بێـژیتێ: یا بێڤان کەس تەقوا خودێ بکە و ژ خـودێ بترسـە، و یـا تـو دکـەی بهێلە، ئەڤە بۆ تە نەیا دورستە، پاشی رۆژا پاشـتر دا گـەهیتێ و ئـەو هەر یێ وەسا و د وی کراسیدا، بەلێ ئەڤێ ئەو نەددا پاش ئەو دگەل نـەخۆت و ڤـەخۆت و دگـەل نـەروینیت، ڤێجـا دەمـێ ئەڤـە کـرین

خودێ دلێت وان د خرابییێدا وەكی ئێك لێكرن، پاشی گۆت: ﴿لُعِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ بني إِسْرَائِيلَ عَلَى لِسَانِ دَاوُدَ وعِيسَى ابنِ مَرْيَمِ ذَلِك بما عَصَوْا وكَانوا يعْتَدُونَ * كَانُوا لا يَتَنَاهَوْنَ عنْ مُنْكَرٍ فَعَلُوهُ لَبِئسَ ما كانُوا يَفْعلُون * ترى كثِيراً مِنْهُمْ يَتوَلَّوْنَ الَّذين كَفرُوا لَبِئْسَ مَا قَدَّمتْ لَهُمْ أَنْفُسُهُمْ﴾ (المائدة: ٧٨-80) لەعنەت ل وان ئیسرائیلیان هاتە كرن، ئەوێت گاور بووین، ل سەر ئەزمانێ داوودی و عیسایێ كورێ مەریەمێ، ژبەر نەگوهداریا وان، و زێدەگاڤی ژی دكرن. وان [جوهیان] ئێكدوو ژ چو خرابییێت دكرن، نەددانە پاش. چ پیسە كار بوو وان دكر. [هەی موحەممەد] تو گەلەك ژ وان دێ بینی [ژ كەربێت موسلماناندا] دۆستینی و پشتەڤانیا ئەوێت گاور بووین [ژ موشركان] دكەن. ب راستی ئەڤە پیسە شۆلە وان دایە بەری خۆ، كەرب و غەزەبا خودێ ل سەر وان بیت، و ئەو دێ هەر د دۆژەهێدا مینن. ئەگەر وان باوەری ب خودێ و پێغەمبەری و وان ئایەتێت بۆ پێغەمبەری هاتین ئینابایە، وان دۆستینی و پشتەڤانیا وان [موشركان] نەدكر، بەلێ بارابتر ژ وان ژ رێ دەركەفتینە. هەتا گەهشتیە (رێ دەركەفتینە) پاشی گۆت: نەخێر، ئەز ب خودێ كەم بێ شك یان هوین دێ ئەمری ب باشیێ كەن و نەهیێ ژ خرابیێ كەن، و بێ شك دێ دەستێ زالمی گرن و ب خورتی دێ وان ئیننە

سەر حەقیێ و ل سەر حەقیێ ب تنێ دێ راوەستینن، یان ژێ خودێ دێ دلیێت هەوە د خرابییێدا وەکی ئێك لێکەت، پاشی دێ هەوە دویری دلۆڤانیا خۆ ئێخیت هەروەکی ئەو دویری دلۆڤانیا خۆ ئێخستین.

پێدڤیە بزانین دلی رۆلەکێ مەزن و مەزن یێ هەی بەلێ هەکە ب دورستی نەڤیانا خرابییێ راکربیت، و نەوەکی دلێ مرۆڤێت ئیسرائیلیان بیت، خرابیا خرابکاران وان ژ رابوون و روینشتن و ڤەخوارن و خوارنا دگەل وان نەدەتە پاش، هەکە دلی ب دورستی نەڤیانا خرابییێ و خرابکارییێ راکر ئەو خرابی دێ بیتە پەلەك د دلێ ویدا و دڤێت هەر رۆژەك بهێت گەش ببیت و ب کارێ خۆ رابیت، چونکی دل و نەڤیانا خرابییێ و دگەل بۆرینا رۆژان دبیتە پێلەکا ب هێز و مەزن و دهێتە داگرتن و دهێتە بەرهەڤکرن دژی خرابییێ، و دڤێت رۆژەکێ ب کریار دژی خرابییێ رابیت، و ب ئەزموون هاتیە زانین هەکە مرۆڤی تشتەك داگرت و داگرت و داگرت هەر رۆژەك دێ هێت ئەڤ تشتە دەرکەڤیت، هەروەکی ئەڤە ل سەرهلدانا پیرۆزا ملەتێ مە چێبووی سالا (1991) بێگۆمان سەرهلدان ئەنجامێ داگرتنا دلان بوو بۆ سەرێ چەند سالان و د دەمێ پێتڤیدا ئەو نەڤیان و داگرتن بوو کار و دەرکەفت و بوو گوهۆرینا دورستی.

دەمێ ملەت نەڤیانا زۆرداریێ دکەتە د دلێ خۆدا، ئەڤ نەڤیانە رۆژ بۆ رۆژێ ستویر دبیت هەتا رۆژا پەقینێ دهێت، و دەمێ ئەو رۆژ دهێت دێ ژ دلی هێتە ئەزمانی و ژ ئەزمانی هێتە دەستی و دێ بیتە شۆرەش و گوهۆرین، و هەکە دلی ئەڤ رۆلە نەبا پێغەمبەرێ خۆشتڤی (سلاڤ لێ بن) نەدکرە رێکەکا گوهۆرینێ و گوهۆرینا دلی جیهاد نەدانا.

دا پتر بزانین دڤێت موسلمان ژ سیاسەتێ نەرەڤیت، و بزانیت سیاسەت و ئیسلام نەیێت ژێك دویرن دەست و دار و سیستەمێت ئەڤرۆ ل جیهانێ بەلاڤ و ل کار، و سیستەم و پەیرەو و پرۆگرامێت مافێ مرۆڤان دبێژن: ژ مافێ مرۆڤیە رایا خۆ دەربریت و رەخنێ بکەت، و بەرهنگاریێ بکەت، بەلێ بەرامبەر ڤێ ئیسلام چ دبێژیت؟ رادەربرین و بەرهنگاری فەرزە، دەربرینا بیر و بۆچۆنان و رەخنەگرتن و بەرهنگاریا خرابیێ ل سەر مرۆڤی فەرزە، و هەکە پێ نەرابوو هەژی ئیزایا خودێ دبیت، و جوداییەکا مەزن یا هەی د ناڤبەرا یاسییێت ئەڤرۆ ل جیهانێ ل کار و ئیسلامێدا، یاسایێت ئەڤرۆ ل کار دبێژن: دەربرین و لێنەگرتن و بەرهنگاری مافێ مرۆڤیە، و ئەو یێ ئازادە وی ڤیا دێ ب مافێ خۆ رابیت وی ڤیا پێ نارابیت، و هنگی چو ل سەر ناچیت، بەلێ ئیسلام دبێژیت مافێ

بەرهنگاریا خرابیێ ئەرك و واجب و فەرزە، و یێ پێ نەرابوو یێ گونەهكارە، و هەژی سزایێ خودێیە، هۆسا ئیسلام بەردەوام مرۆڤێ موسلمان دكەتە سیاسی و دڤێت هەر موسلمانەكێ هەبیت یێ سیاسی بیت.

ژبەر چ دڤێت هەر موسلمانەكێ هەبیت یێ سیاسی بیت؟ چونكی ژ پێدڤییێت باوەری و ئیمانێ ئەڤەیە، موسلمان بۆ خۆ ب تنێ نەژیت، و ژیانا وی نە ئەو ب تنێ خودانێ وێیە، و ژیانا وی مولكێ موسلمانان هەمیانە، خودایێ مەزن دبێژیت: ﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ﴾ (الحجرات:10) هندیكە موسلمانن برایێت ئێكن، ما دێ چاوا برایێ ب جە ئێت هەكە ژیانا خۆ نەدەتە وان؟ ژبەر هندێ دڤێت یێ سیاسی بیت، و هەر ژبەر هندێ ژی پێغەمبەرێ خۆشتڤی (سلاڤ لێ بن) دبێژیت: «من لم يهتم بأمر المسلمين فليس منهم» بەرێ خۆ بدێ ئەو كەسێ خەما موسلمانان نەخۆت ئەو نە ژ موسلمانانە، بەرێ خۆ بدێ كا خودایێ مەزن چاوا خەلكێ نەزان ددەتە نیاسین: ﴿كَلَّا بَل لَّا تُكْرِمُونَ الْيَتِيمَ * وَلَا تَحَاضُّونَ عَلَى طَعَامِ الْمِسْكِينِ﴾ (الفجر: ١٧-١٨)ئەو رێز و تەقدیرا ئێتیم و سێویان ناكەن، و ئێك و دوو ناپالدەن سەر هاریكرنا هەژاران، و ناندانا بەلنگازان، هەر ژبەر هندێ ژی باوەرییێ ب رۆژا قیامەتێ نائینن: ﴿أَرَأَيْتَ الَّذِي يُكَذِّبُ

بِالدِّينِ (1) فَذَلِكَ الَّذِي يَدُعُّ الْيَتِيمَ (2) وَلَا يَحُضُّ عَلَى طَعَامِ الْمِسْكِينِ﴾ (الماعون: ١_٣) بەرێ خۆ باش بدێ خودایێ مەزن هاریکاریا هەژاران و باوەریا ب خودێ د قورئانا خۆ یا پیرۆزدا پێکڤە یا گرێدای، و د ڤێ ئایەتێدا باشتر ئاشکرا دبیت: ﴿إِنَّهُ كَانَ لَا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ * وَلَا يَحُضُّ عَلَى طَعَامِ الْمِسْكِينِ﴾ (الحاقة: ٣٣_٣٤) ئەڤ ئایەتە ڤێ چەندێ نیشا موسلمانان ددەت، ئەگەر جڤاك وەلێ هات هاریکاریا هەژاران تێدا نەهاتەکرن، و ئێتیم هاتنە پاشڤەبرن، و دەستێ وان نەهاتە گرتن، و مافێت هەژاران تێدا بەرزە بوون، ئەڤە بوو جڤاکەکێ دەرەبەگ (ئیقتاعی) و دڤێت شۆرەشەکا گوهۆرینێ ل سەر ڤان مرۆڤان و ڤێ جڤاکێ رابیت و مافێت هەژاران بێنە زڤراندن و پاراستن، و ب ڤێ چەندێ ئیسلام بەرپرسیەکا سیاسی دئێخیتە ستۆیێ هەر موسلمانەکێ هەبیت دا، و دڤێت ب وێ بەرپرساتیێ رابیت، و هەکە نە، ئەڤە ئەو ژی دێ هێتە هەژمارتن ژ مرۆڤێت نەزان ئەڤێت بەری نوکە ئایەتێت بۆرین سالۆخکرین، و هەر ژبەر هندێ ژی پێغەمبەرێ خۆشتڤی (سلاڤ لێ بن) دبێژیت: «مَنْ خلَعَ يَداً منْ طَاعَةٍ لَقِي اللَّه يوْمَ القيامَةِ ولاَ حُجَّةَ لَهُ، وَمَنْ مَاتَ وَلَيْس فِي عُنُقِهِ بيْعَةٌ مَاتَ مِيتَةً جَاهِلِيَّةً» هەرکەسێ ژ گوهدارییێ دەرکەڤیت، رۆژا قیامەتێ بێ هێجەت دێ گەهیتە خودێ، و

هەرکەسیێ مر و سۆز و پەیمان ب گوهدان و گوهدارییێ د ستۆیێ ویدا نەبن ئەو مرنا نەزانان مر.. و د ریوایەتەکا دیدا یا وی: هەرکەسێ مر و ئەو نە دگەل موسلمانان بیت ب راستی ئەو مرنا نەزانان دمریت. ڤێجا دەمێ ئەو سۆز و پەیمانێ ددەتە دەسهەلاتداری ئەڤە وی هندە ماف و ئەرکێ سیاسی ل سەر خۆ واجب کرن، لەوا ب چو رەنگان ئیسلام و سیاسەت ژێك ناهێنە جوداکرن و ژێك دویر ناکەڤن.

بەلکی یا ژ هەمیان ئاشکراتر، هەتا موسلمان د نڤێژێدا دڤێت بزانیت ئەو یێ د دەریایەکا سیاسەتێدا، بۆچی؟!! چونکی دبیت نەخاسمە د رکعەتا ئێکێ و دوویێدا، پشتی فاتحێ ئەو یێ هندە ئایەتان دخوینیت د گرێداینە ب نافکا بابەتەکیڤە ئەڤرۆ خەلك هەمی ژ سیاسەتێ دهەژمێرن، ئەرێ تو چ دبێژی بۆ ئەوێ ل سەر نڤێژا خۆ دخوینیت: ﴿وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ﴾ (المائدة:٤٤)و هەرکەسێ حوکمی ب وێ نەکەت یا خودێ ئینایە خوارێ ئەو ژ گاورانە. ﴿وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ﴾ (المائدة:٤٥)و هەر کەسێ حوکمی ب ئەوا خودێ ئینایە خوارێ نەکەت، ئەو ژ زۆردارانە. ﴿وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ﴾ (المائدة:٤٧) و هەرکەسێ حوکمی ب وێ

نەکەت ئەوا خودێ ئینایە خوار، ئەو ژ رێکا راست و باوەریێ ڤەدەرن. تو چ دبێژی بۆ وی یێ د نڤێژا خۆدا دخوینیت: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ أَتُرِيدُونَ أَنْ تَجْعَلُوا لِلَّهِ عَلَيْكُمْ سُلْطَانًا مُبِينًا﴾ (النساء:١٤٤)گەلی خودان باوەران گاوران شوینا موسلمانان دۆست و پشتەڤان نەگرن، ئەرێ هەوە دڤێت [ب ڤی کارێ خۆ] نیشانەکا ب هێز و ئاشکەرا بدەنە خودێ [هەوە ژبەر ئیزا بدەت]. ﴿لَا يَتَّخِذِ الْمُؤْمِنُونَ الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَلَيْسَ مِنَ اللَّهِ فِي شَيْءٍ إِلَّا أَنْ تَتَّقُوا مِنْهُمْ تُقَاةً وَيُحَذِّرُكُمُ اللَّهُ نَفْسَهُ وَإِلَى اللَّهِ الْمَصِيرُ﴾ (آل عمران:٢٨)بلا [خودان باوەر] گاوران [ئەوێت گاور بووین] شوینا خودان باوەران نەکەنە دۆست و پشتەڤان، و هەچییێ ڤێ بکەت نە ژ خودێیە ب چو رەنگان، ژبلی هندێ هوین خۆ ژ وان ب دورستی بپارێزن، خودێ هەوە هشیاری [ئیزا] خۆ دکەت [و هەوە ئاگەهدار دکەت] و [بزانن] دویماهیك هەر خودێیە هوین لێ بزڤرنەڤە. ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ تُلْقُونَ إِلَيْهِمْ بِالْمَوَدَّةِ﴾(الممتحنة:١) گەلی خودان باوەران، نەیارێ من و نەیارێ خۆ نەکەنە دۆست و هەڤال. ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا بِطَانَةً مِنْ دُونِكُمْ لَا يَأْلُونَكُمْ خَبَالًا

وَدُّوا مَا عَنِتُّمْ قَدْ بَدَتِ الْبَغْضَاءُ مِنْ أَفْوَاهِهِمْ وَمَا تُخْفِي صُدُورُهُمْ أَكْبَرُ قَدْ بَيَّنَّا لَكُمُ الْآيَاتِ إِنْ كُنْتُمْ تَعْقِلُونَ﴾ (آل عمران:١١٨) گەلی خودان باوەران ژ بلی خۆ [موسلمانان] کەسێ دیتر [شوینا خودان باوەران] نەکەنە دۆست و بژارتییێت خۆ، ئەو تەخسیریێ د ئەزیەتگەهاندنا هەوەدا ناکەن، هیڤیان دکەن [و دخوازن] بەرتەنگی و وەستیان بۆ هەوە چێ ببیت، کین و نەڤیان ژ دەڤێ وان دیاربوو [و دباریت]، و یا د دلێ واندا هێژ مەزنترە ژی. ب راستی مە بۆ هەوە، ئایەت و نیشان [ل سەر پێدڤیا دلسۆزیێ د دینیدا و دۆستینیا موسلمانان و نەدۆستینیا گاوران] ئاشکەرا کرن، ئەگەر ئاقلەك د سەرێ هەوەدا هەبیت. ڤێجا تو چ دبێژی بۆ وی مرۆڤی یێ ڤان ئایەتان ل سەر نفێژا خۆ دخوینیت، د ڤێت یا ئاشکرا بیت د بنیرا ئیسلام قەبویل ناکەت دین و دنیا بێنە ژێك جوداکرن، دین و دنیا د ئیسلامێدا ژێکڤە نابن و نابیت ئیسلام ژ قورئانێ بێتە جوداکرن یان ژ سوننەتا پێغەمبەری (سلاڤ لێ بن)، نابیت ئیسلام ژ دیرۆکا ئیسلامێ بێتە جوداکرن، ئیسلام دین و دەولەتە، ڤێجا ئەڤێت دبێژن ئیسلامێ پەیوەندی ب دنیاییڤە ب سیاسەتا دنیاییڤە نینە ئەو د خەلەتن و ئاخفتنەکا خەلەت و نەبنەجە دکەن.

جارەکا دی ئەم دێ زڤرین بەحسێ خرابیێ کەین دا ئاشکرا ببیت کا چاوا ئیسلامێ پەیوەندی دگەل سیاسەتێ هەیە، ئیسلام پێدڤی دکەت هەمی پێکڤە د هاریکاربن بۆ نەهێلانا خرابیێ و خودایێ مەزن ئەمر دکەت: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُحِلُّوا شَعَائِرَ اللَّهِ وَلَا الشَّهْرَ الْحَرَامَ وَلَا الْهَدْيَ وَلَا الْقَلَائِدَ وَلَا آمِّينَ الْبَيْتَ الْحَرَامَ يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِنْ رَبِّهِمْ وَرِضْوَانًا وَإِذَا حَلَلْتُمْ فَاصْطَادُوا وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَآنُ قَوْمٍ أَنْ صَدُّوكُمْ عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ أَنْ تَعْتَدُوا وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَى وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ﴾ (المائدة:٢) ڤێجا هاریکاری ل سەر راکرن و نەهێلانا خرابیێ ئەرك و واجبە، و ئەز دبێژم ئەڤە نەجهێ گۆمانێیە، و هەکە هاریکاری نەچێبوو، وی دەمی ئەم گونەهکارین، و هاریکاری ب دورستی چێ نابیت، هەکە ب جەماعی نەبیت، ئانکو هەکە هەمی پێکڤە دەستێت خۆ نەدەنە ئێك، و ئەڤ رەنگە کارە دبێژنێ کارێ ب کۆمی و جەماعی، هۆسا دیارە کارێ جەماعی رێکە بۆ ب جهئینانا ڤی ئەمرێ خودایی، و هەکە رێك بیت بۆ ب جهئینا واجبەکی ئەو ژی دبیتە واجب، و دبیت ئەڤ واجبە کو کارێ ب کۆمیە ب رێکا کۆمەل و رێکخراوان بیت یان ژی ب رێکا پارت و ئەحزابان بیت، و هەکە ئەڤ دەزگەهە ل سەر ڤی دەمی نەبن هاریکاریا پێدڤی بۆ نەهێلانا

خرابیێ ناچێبیت و مە بڤێت و نەڤێت دڤێت ئەڤ هاریکاریە بۆ نەهێلانا خرابیێ هەر هەبیت، چونکی ئەمرێ خوداییە، و چو گۆمان تێدا نینە، ئەڤ دەزگەهە د سیاسینە، ژ ئەڤا بۆری باش و باش ئاشکرا دبیت زاراڤێ سیاسەتێ، گەلەکێ ستەملێکریە، هەروەسا زاراڤێ حزبی ژی، چونکی ئەڤ هەردوو زاراڤە کرێت پێت هاتینە ب کارئینان، و خەلەت سەردەری یا دگەل هاتیە کرن، د ئەنجامدا ستەم ل ئیسلامێ دئێتەکرن، و کا چاوا سیاسەتێ رەت دکەن هۆسا حزبێ ژی رەت دکەن، و دبێژن حزب و سیاسەت د ئیسلامێدا نینە، وەکی کار ڤەژینەک ژ کارئینانا کرێت بۆ ڤان هەردوو زاراڤان، بەلێ فەرە ئەم بزانین پەیڤا (حزب) هەژدە جاران د قورئانێدا هاتیە، هندە جاران بۆ پەسەندکرنێ ئینایە وەکی: ﴿وَمَنْ يَتَوَلَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا فَإِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْغَالِبُونَ﴾ (المائدة:٥٦) و هندە جاران نەبۆ هندێ وەکی: ﴿اسْتَحْوَذَ عَلَيْهِمُ الشَّيْطَانُ فَأَنْسَاهُمْ ذِكْرَ اللَّهِ أُولَئِكَ حِزْبُ الشَّيْطَانِ أَلَا إِنَّ حِزْبَ الشَّيْطَانِ هُمُ الْخَاسِرُونَ﴾ (المجادلة:١٩) و هندە جاران هەر بۆ گەهاندنا رامانا زمانیە و بەس، وەکی: ﴿ثُمَّ بَعَثْنَاهُمْ لِنَعْلَمَ أَيُّ الْحِزْبَيْنِ أَحْصَى لِمَا لَبِثُوا أَمَدًا﴾ (الكهف:١٢) ل ڤێرێ دیار دبیت ئەم گشتی باڤێژینە ڤی زاراڤی و دگەل نەبین یا خەلەتە و نەیا دورستە، دڤێت ئەم بەرێ خۆ بدەینێ کا حزب سەر چ بناغە

هاتیە دامەزراندن، و کا ئارمانجێت وێ چنە؟ و کا ئەو ئارمانج د دورست و شەرعینە؟ و کا بنەمایێت وێ چنە؟ و کا دورست و شەرعینە یان نە؟ و کا ئارمانجا سەرەکی ژێ چیە بەلاڤکرن و پێشئێخستنا ئیسلامێیە یان نە؟ هەکە بەرسڤ ل سەر بناغەیەکێ باش و شەرعی هاتیە دامەزراندن، و ئارمانج و بنەمایێت وێ د دورست و شەرعینە، هنگی ئەو حزب ئەوە ئەوا پەسن و مەدحێت وێ د قورئانێدا هاتینە کرن، و دڤێت هەمی موسلمان پشتەڤانیێ لێ بکەن، و ژێ نەرەڤن، چونکی ناڤێ وێ حزبە، و دڤێت بزانین قورئان دەمێ هەژدە جاران بۆ مە پەیڤا حزب دئینیت، بۆ مە شەنگستەکێ سەرەکی ددانیت بۆ سەرەدەریێ دگەل ڤی زاراڤی و ل سەر وی ئەساسی دڤێت سەرەدەریێ بکەین.

راستە هەمی سیاسەت نە د مەقبویلن لەوا زانایێ ناڤدار سەعید نورسی ئەو هەلویستێ ئاشکرا ژ سیاسەتێ هەلگرت، پشتی ئەو سیاسەت و سیاسەتکاریا خراب دیتی، ئەوا بێ بنەما و ئاڤاکری ل سەر بنەمایێ بەرژەوەندیان ب تنێ، و دویر ژ رەوشت و بهابلندان.

سیاسەتا نەهێتە وەرگرتن و نەهێتە پەسەندکرن سیاسەتا میکافیلیە، ئەوا دبێژیت ئارماج هەمی رێکان بۆ خۆ دورست دکەت، و چو بۆ رەوشت و سنج و بهایێت بلند نەدانیت.

دویماهیا ڤێ بەرسڤێ ئەز دبێژمە مرۆڤێت دلسۆز و حەژێکەرێت ئیسلامێ و ئەوێت خۆ دویفچۆیێت پێشیێت راستکار ددانن، پێکڤە دا تەقوا خودێ بکەین، و باش هزرا خۆ بکەین، بەری ئەم و نە ژ مەخسەد خۆ بدەینە دگەل نەیارێت ڤی دینی، یان دگەل موسلمانێت بووینە ئێخسیرێت بەرژەوەندییێت بەرتەنگ و بەروەخت، و ئەم ژی وێ ڤەگێرین یا ئەو ژ نەخش و ژ پیلان دانان و ژ مەرەم و ژ مەخسەد دبێژن، و ئەم ژی وێ دەهۆلێ لێ بدەین یا ئەو لێ ددەن، و وێ تەویکێ لێ بدەین یا ئەو لێ ددەن، ب راستی ئەڤە هەژیە مرۆڤ بۆ ب خەم بکەڤیت، موسلمان هۆسا ساناهی بێتە خاپاندن و سەردابرن، و ژ هاریکاری و پشتەڤانیا ئیسلامخوازان بێتە دویرئێخستن ب هێجەتا ئەو حزبن، یان سیاسەتێ دکەن، یان سیاسەت و ئیسلامێ تێکەل دکەن، ئەز بۆ خۆ، پاشی بۆ ڤان دبێژم: بەرێخۆدانەکا هویر و ل سەر خۆ بۆ پێناسا ئیسلام و سیاسەتێ یا پالپشتکری (موعتەمەد) بکەین دێ بۆ مە باش و باش دیار بیت ئیسلام و سیاسەت ژێك ناهێنە جوداکرن، چونکی ئیسلام دین و دنیایە و بیروباوەرن و شەریعەتە، پەرستن و هەڤکاری و معامەلەیە و بانگهەلدێری و دەولەتە و سنج و ئەخلاقن، و سیاسەت هەروەکی د موعجەما قانوونیدا هاتی: شەنگستن یان هونەرێ رێڤەبرنا کاروبارێت گشتیە، ڤێجا تو دادوەر و حەکەم بە چاوا دێ ژێکڤەبن.